

UK FF
Katedra sociologie
(ZS 2024)

Současná česká společnost

Životní styl, spotřeba, volný čas

Jiří Šafr

jiri.safr@ff.cuni.cz

poslední aktualizace 4. 12. 2024

DNES

- Zítřa Hollar!
- Diskuse 1: témata co zajímají souč. generaci
- **Diskuse 2: Témata seminárních prací**
- Aktuální analýza čtenářského vkusu

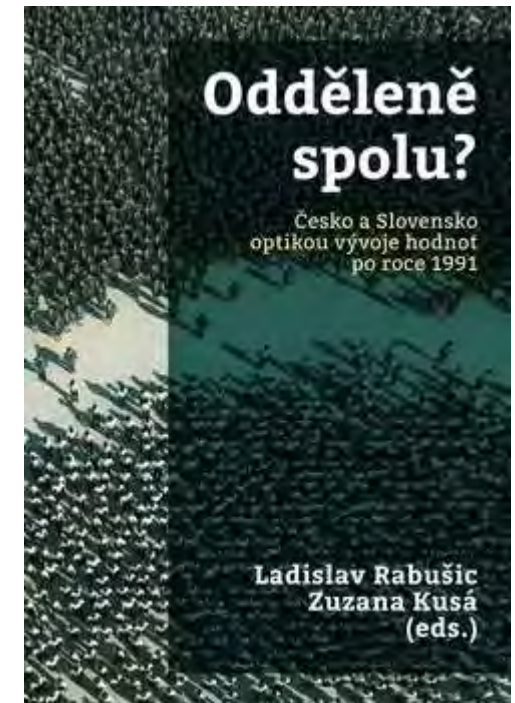
Vybraná témata

- Volný čas a jeho proměny
- Online formy VČ aktivit na internetu
- Hodnoty
- Identity
- Životní styl
 - Lifestyle & zdraví
 - Časoprostorová mobilita
 - Spotřeba: „materiální“ (potraviny), kulturní
 - Kulturní vkus
 - Mediální chování
 - Sportování
- **Volný čas – děti/mládež**
 - specifická oblast výzkumu: dnes hl. pohybové aktivity, **online activity**, well-being dětí, udávání trendů životního stylu a vývojové změny (viz Mládež na křižovatce, P. Sak, K. Saková)

Hodnoty

European *Values* Study

Hodnoty a postoje v České republice 1991–2017

Pramenná publikace European Values Study

**Sestavili Ladislav Rabušic
a Beatrice-Elena Chromková Manea**

**MASARYKOVA UNIVERZITA
BRNO 2018**

- **Vývoj hodnot: postupující individualizace**

- RABUŠIC, Ladislav a Beatrice Elena CHROMKOVÁ MANEA. Hodnoty a postoje v České republice 1991-2017 : pramenná publikace European Values Study. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2018.

- Sociální geografie:

- **časoprostorová mobilita**

- Časoprostorové chování středoškolských studentů bydlících v zázemí Prahy. Pospíšilová, Ouředníček.*

- NNO participace

- geografie maloobchodu a spotřeby (věda o nakupování)

Výzkumné instituce

- Sociologický ústav AV ČR, zej,.
Odd. Lokálních a regionálních studií
<https://www.soc.cas.cz/cz/oddeleni/lokalni-regionalni-studia>
- FSS Masarykova univerzity v Brně,
katedra sociologie sociální
<https://soc.fss.muni.cz/veda-a-vyzkum>
- Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje - PŘF
UK
<https://natur.cuni.cz/geografie/socialni-geografie-a-regionalni-rozvoj>
zejména *URLAB - Urbánní a regionální laboratoř*
<https://urrlab.cz/>

Výzkumné instituce

Etnologický ústav Akademie věd České republiky

<https://www.eu.avcr.cz/cs/>

14. 11. 2024

[Identita migrantů z východní Evropy](#)

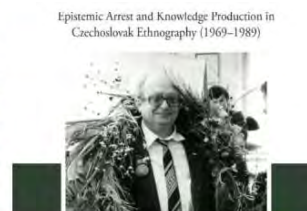
Workshop 27. 11.

13. 11. 2024

[Invaze](#)

Mezioborový workshop, 6. 12.

11. 11. 2024

[An Ethnographic Chiefdom: Epistemic Arrest and Knowledge Production in Czechoslovak Ethnog...](#)

Nová kniha Nikoly Balaše

11. 11. 2024

[Hudba a identita Čechů v Clevelandu](#)

Přednáška Matěje Kratochvíla 19. 11. od 17:00

11. 11. 2024

[Film Hopa lidé oceněn čestným uznáním ICTMD](#)

Etnografický film Petra Nusky získal čestné

11. 11. 2024

[Holky ve vědě](#)

Johana Wyss sdílí své zkušenosti v Klubu Rádía Junior

10. 11. 2024

[Interspecies Futures, Nuclear Disaster, and Art: Don't Follow the Wind](#)

07. 11. 2024

[ON MORAL GROUNDS: Revisiting Acorn Theft in 20th-Century Spain](#)

Výzkumné instituce

Centrum pro studium populární kultury (CSPK) občanské sdružení, vzniklo v roce 2009. Založila ho skupina postgraduálních studentů z několika historických ústavů [Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze](https://cspk.eu/). Mezi hlavní pilíře poslání organizace patří výzkum, popularizace a aktivismus.

<https://cspk.eu/>

Centrum
pro studium
populární
kultury

O nás Akce Projekty YouTube CSPK Konference a cfp Publikace Bibliografie Odkazy Kontakt

Technorok CSPK: Shrnutí a program

Technologie, lidstvo a (pop)kultura – nové téma na akademický rok 2024/2025 exkluzivně v Centru pro studium populární kultury. Po loňském úspěšném hostování v kavárně Na Boršově se vracíme právě tam a nezapoměli jsme ani na audio – náš podcast Popkultovka odvysílá druhou sezónu.

[Pokračování textu →](#)

Popkultovka – nový podcast CSPK

12. března CSPK spustí svůj nový podcast „Popkultovka“, podcast o populární kultuře, kterou neznáte. Moderátorstvo Cidlinská a Andrš vytahují na světlo vašich uší popkulturní okraje, bizáry a podivnosti, o kterých jste nikdy ani neslyšeli. S hosty a hostkami z akademie a kultury.

[Pokračování textu →](#)

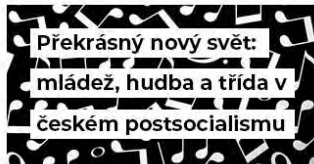
Mapping and Boosting Digital Humanities in the Visegrad Region

POPKULTOVKA
podcast CSPK

Překrásný nový svět: mládež, hudba a třída v českém postsocialismu

Studenti FF UK mají možnost zapsat si

26.-28. 10. 2023

Napiš text a stiskni enter

Výzkumné instituce

NIPOS – Národní informační a poradenské středisko pro kulturu

Základním posláním NIPOS je podpora rozvoje kultury, především rozvoje kulturněspolečenských a tvůrčích aktivit občanů v místech a regionech, ..., poskytování **informačních služeb a odborných konzultací** orgánům a pracovníkům územní samosprávy, ..., a to na základě soustavného vytěžování teoretických a praktických poznatků z **analytické a výzkumné činnosti v oblasti kultury**, Odborná činnost NIPOS je zaměřena rovněž na získávání a analýzu poznatků o obecné úloze a postavení veřejných služeb kultury v sociálně-ekonomickém rozvoji regionů. NIPOS je odborným pracovištěm pro rozvoj neprofesionálních uměleckých aktivit a estetické výchovy dětí a mládeže, a pro **rezortní statistiku**.

<https://www.nipos.cz>

<https://www.statistikakultury.cz>

The screenshot shows the NIPOS website interface. At the top is a navigation menu with links: NIPOS, AMATÉRSKÉ UMĚNÍ, VÝZKUM KONCEPCE METODIKA, STATISTIKA KULTURY, KNIHOVNA, E-SHOP, KONTAKTY, and ABOUT NIPOS. The main banner features the title "Vychází publikace Základní statistické údaje o kultuře v ČR 2023" and a subtitle "úplný přehled dat ze statistických výkazů srovnání podle zřizovatele a krajů pořadí vybraných subjektů podle výkonostních ukazatelů". Below the banner are three main content blocks: "NIPOS" (O NÁS, PRO MÉDIA, ZAHRANIČNÍ STYKY, VOLNÁ MÍSTA), "AMATÉRSKÉ UMĚNÍ" (DIVADLO, HÚDBA, FILM A FOTO, TANEČ, DĚTI A MLÁDEŽ), and "STATISTIKA KULTURY" (STATISTIKA KULTURY ČR, DATA V PUBLIKACÍCH, ELEKTRONICKÝ SBĚR DAT, SATELITNÍ ÚČET KULTURY, CO ŠETŘÍME). At the bottom, there is a section titled "Samostatné weby NIPOS" with a grid of links to various resources like "Místní kultura", "Databáze českého amatérského divadla", "Amatérská scéna", "Týden uměleckého vzdělávání", "Výtvarné přehlídky", "Národní sborová databáze", "Dítě v tanci", "Předkolo Národní soutěže amatérské fotografie", and "Oborová mapa filmové a audiovizuální výchovy v ČR".

The screenshot shows the statistikakultury.cz website. At the top left is the logo "N statistikakultury.cz". Below it is a news article with the headline "Návštěvnost divadel se meziročně zdvojnásobila a v roce 2022 překonala hranici 5 mil. diváků". Below the article is a navigation menu with icons for: památky, muzea galerie, knihovny, divadlo, hudba, vzdělávání, festivaly, výstavy, vydavatelé, periodické publikace, and neperiodické publikace. At the bottom, there are four columns: "Co šetříme" (podle kulturních oblastí sledovaných analýz výkazů, aktualizované, aktuálně resp. ekonomie), "Naše výkazy" (seznamy statistických výkazů, seznamy osobností, kontaktní osoby), "Rychlé informace" (rychlý přehled vybraných ukazatelů z aktuálních období), and "Statistika kultury ČR".

Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi osobami (VŠIT) 2010 - 2024

1. Počítače a internet v domácnostech
2. **Používání internetu jednotlivci**
3. Používání mobilního telefonu
4. Udržitelnost v ICT
5. **Komunikace na internetu**
6. **Sociální sítě**
7. Vyhledávání vybraných informací na internetu
8. **Používání internetu pro zábavu**
9. Vyjadřování se k občanským tématům
10. Vzdělávání se na internetu
11. Používání internetového bankovníctví a jiných finančních služeb
12. Použití internetu ve vztahu k veřejné správě
13. **Nakupování přes internet**
14. **Zboží a služby nakupované přes internet**
15. Internet věcí

<https://csu.gov.cz/produkty/vyuzivani-informacnich-a-komu-mezí-osobami-2024>

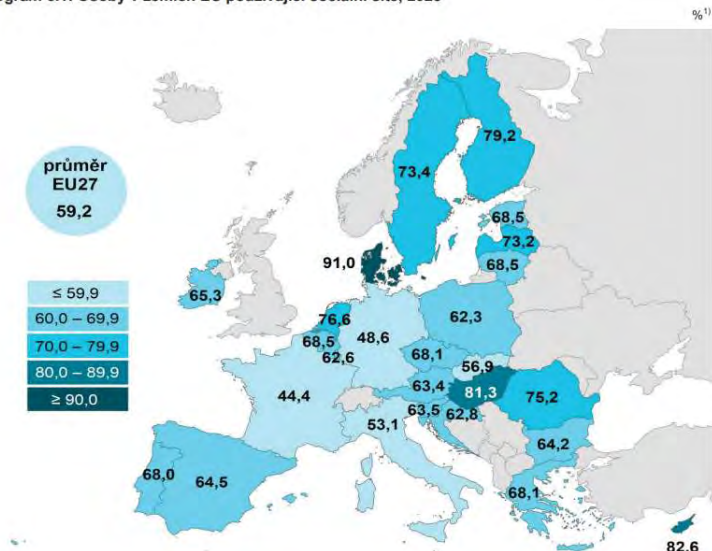
Tabulka 8.3: Osoby v Česku, které hrály či stahovaly hry na počítači, telefonu, tabletu nebo herní konzoli, 2024

	Celkem		Hraní online her, stahování her z internetu		Hraní her přes placené streamování		Stažení zpoplatněné hry, jejího rozšíření či virtuálního předmětu	
	v tis.	% ¹⁾	v tis.	% ¹⁾	v tis.	% ¹⁾	v tis.	% ¹⁾
Celkem 16+	2 829,1	32,7	1 263,4	14,6	370,0	4,3	451,9	5,2
Pohlaví								
Muži 16+	1 655,9	40,4	905,5	22,1	300,4	7,3	362,3	8,8
Ženy 16+	1 173,2	25,7	357,9	7,8	69,6	1,5	89,6	2,0
Věková skupina								
16–24 let	723,4	75,9	472,0	49,5	137,6	14,4	162,8	17,1
25–34 let	621,4	52,3	309,2	26,0	106,0	8,9	132,4	11,1
35–44 let	619,1	42,2	273,1	18,6	79,2	5,4	101,4	6,9
45–54 let	445,5	27,0	115,8	7,0	36,3	2,2	37,0	2,2
55–64 let	244,4	19,9	52,7	4,3	6,0	0,5	11,6	0,9
65–74 let	138,7	11,2	28,2	2,3	4,9	0,4	4,3	0,3
75+	36,6	3,9	12,5	1,3	-	-	2,3	0,2
Vzdělání (25–64 let)								
Základní	129,1	44,1	47,8	16,4	8,9	3,1	12,6	4,3
Střední bez maturity	655,1	36,1	239,9	13,2	77,3	4,3	78,2	4,3
Střední s maturitou + VOŠ	682,4	33,5	265,9	13,0	74,4	3,6	105,5	5,2
Vysokoškolské	463,7	33,5	197,1	14,2	66,9	4,8	86,0	6,2

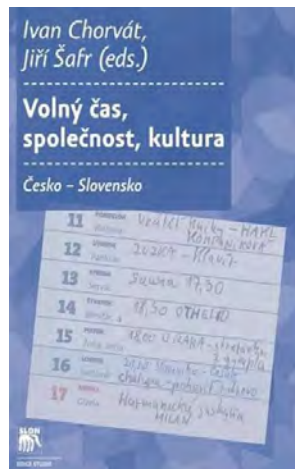
Tabulka 17.2: Jednotlivci nakupující na internetu vybrané druhy zboží k trávení volného času, 2019

	Sportovní potřeby			Hračky, stolní hry			Filmy, hudba (včetně placeného stahování a streamingu)		
	v tis.	% ¹⁾	% ²⁾	v tis.	% ¹⁾	% ²⁾	v tis.	% ¹⁾	% ²⁾
Celkem 16+	1 569,2	17,8	30,2	959,3	10,9	18,6	586,7	6,7	11,4
Pohlaví									
Muži 16+	1 013,1	24,0	40,5	293,6	6,9	11,7	360,0	8,5	14,4
Ženy 16+	546,1	12,0	20,5	665,7	14,6	25,0	226,7	5,0	8,5
Věková skupina									
16–24 let	259,2	30,0	36,9	42,9	5,0	6,1	113,1	13,1	16,1
25–34 let	452,4	32,9	38,1	306,7	22,3	25,8	198,8	14,5	16,7
35–44 let	452,3	26,6	34,6	400,8	23,6	30,7	153,6	9,1	11,8
45–54 let	250,5	16,8	24,1	78,2	5,3	7,5	76,5	5,1	7,4
55–64 let	111,0	8,5	18,8	80,5	6,2	13,6	30,7	2,4	5,2
65–74 let	30,0	2,4	10,5	48,4	3,8	16,9	14,0	1,1	4,9
75+	3,8	0,5	7,6	1,8	0,2	3,5	-	-	-

Kartogram 6.1: Osoby v zemích EU používající sociální sítě, 2023

Vybrané publikace

Výzkumy

- Volný čas v rámci TSS: 1978, 1984, 1991, (1995), 1999, 2006, **2019**, ...
- **Volný čas v krajích ČR 2011** + 3 kraje 2012 a 2 města 2013
- ISSP **Volný čas a sport 2007**
- **České panelové šetření domácností (CHPS) 2018-2023** (časový snímek, děti 12+)
<https://chps.soc.cas.cz/>
- **MML TGI Market & Media & Lifestyle** – kontinuální multiklientní výzkum spotřebního chování, mediální konzumace a životního stylu (MEDIAN, s.r.o.)
https://www.median.eu/cs/?page_id=41
- **Lifestyle** – 30 let přinášíme unikátní pohled na životní styl české společnosti. Jde o nejrozsáhlejší hloubkovou sondu do života Čechů. (Kantar, dříve AISA) <https://cz.kantar.com/lifestyle/>

Děti mládež

- **HBSC** – Mezinárodní výzkumná studie o zdraví a životním stylu dětí a školáků
<https://hbsc.cz/>
- **EU Kids Online IV (EUKO IV)** - aktivity a rizika, s nimiž se setkávají na internetu děti a dospívající ve věku 9-17 let. Jde o porozumění zkušenostem s používáním technologií (počítačů, telefonů a dalších zařízení), aktivitám na internetu (např. používání sociálních sítí) a možným rizikům na internetu. <https://irtis.muni.cz/cs/vyzkum/projekty/euko-iv>
- Volný čas dětí staršího školního věku a jejich rodiče, 2021 (SOÚ AV ČR)
- částečně také výzkumy PISA a PIRLS/TIMS (aktivity na internetu, čtenářství, kulturní participace)
- TSS 1991 mládež 15-18 let

Vybraná témata

Volný čas, společnost, kultura. Česko – Slovensko

Volný čas českých dětí na prahu třetího desetiletí 21. století

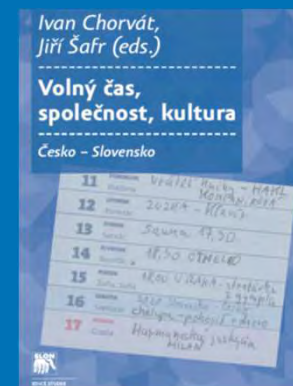
Volný čas, společnost, kultura. Česko – Slovensko

Jiří Šafr

Sociologický ústav AV ČR, v.v.i., Praha

Ivan Chorvát

Univerzita Mateja Bela, Banská Bystrica

Struktura

- Úvod
- Představení knihy
- Hlavní téma (kapitoly 1, 2, 4, +)
Volnočasové aktivity v ČR a SR - faktory, které je ovlivňují a jejich národní podmíněnost
- Východiska komparativní analýzy (vybrané strukturální a kulturní rozdíly) IVAN
- Výzkumné otázky a hypotézy
- Výsledky výzkumu
- Diskuse výsledků a závěry
- Dílčí téma 1: (kapitola 7) Determinace kulturního vkusu a kulturní všežroutství
- Dílčí téma 2: **Volný čas v době společenské korona-krize** - změny v ČR duben 2020

Co je v knize ?

1 Máme čas na volný čas? IVAN CHORVÁT

O uponáhľanosti (alebo máme voľného času viac či menej?)
Ekonomické zmeny
Kultúrne zmeny
Technologické zmeny
Digitalizácia a individualizácia
Mladí ľudia a voľný čas

2 Východiská porovnávacjej štúdie: česká a slovenská spoločnosť IVAN CHORVÁT

Štrukturálne rozdiely medzi českou a slovenskou spoločnosťou
Rozdiely v hodnotách a postojoch po roku 1990
Materiálne podmienky a základné ekonomické ukazovatele
Rodinné správanie a demografický vývoj
Religiozita a deklarované postoje k náboženstvu
Dostupnosť kultúry a športu v Česku a na Slovensku – vybrané ukazovatele
Cestovanie a dovolenkové správanie Čechov a Slovákov

3 Volný čas a práca v české a slovenské spoločnosti VĚRA PATOČKOVÁ

Jak dôležitý je voľný čas a práca
Co je dôležité vo voľnom čase a v práci
Máme dostatok voľného času?
Význam voľného času a práce – v čem se lišíme a v čem se podobáme?

4 Voľný čas v Česku a na Slovensku v zrkadle troch desaťročí IVAN CHORVÁT, JIŘÍ ŠAFR

Premeny spôsobov trávenia voľného času od polovice 80. rokov 20. storočia
Trendy v návštevnosti kultúrnych a športových podujatí medzi rokmi 2006 a 2015
Porovnanie v európskom kontexte
Česko-slovenské porovnanie participácie na kultúrnych a športových podujatiach
Navštevovanie filmových a divadelných predstavení, pamiatok, múzeí, výstav a galérií
Kontakty s priateľmi, príbuznými a spolková činnosť
Štruktúra voľnočasových aktivít v Česku a na Slovensku v druhej dekáde 21. storočia
Vzájomné súvislosti jednotlivých aktivít
Determinanty foriem trávenia voľného času
Čím sa vo voľnočasových aktivitách odlišujeme a čo máme spoločné?

Chorvát, I., J. Šafr (eds.). 2019. *Volný čas, spoločnosť, kultura: Česko – Slovensko*. Praha: Sociologické nakladateľstvá SLON.

5 Nové formy a trendy v trávení voľného času v Česku a na Slovensku MILAN ZEMAN

Voľný čas a informačné a komunikačné technológie
Využívanie internetu v českých a slovenských domácnostiach v rokoch 2009–2018
Digitálne rozdelenie
Nákupné centrá ako nové centrá voľného času
Čím sa v nových formách trávenia voľného času odlišujeme a čo máme spoločné?

6 Sociálne súvislosti športu v súčasnej českej a slovenskej spoločnosti ROMAN HOFREITER

Šport v českej a slovenskej spoločnosti do roku 1989
Športovanie po roku 1989
Základné porovnanie vývoja aktívneho športovania
Triedne rozdiely v športovaní
Kto často a pravidelne športuje v českej a slovenskej spoločnosti?
Ktoré športy máme radi?
Kto sa viac kvôli športu organizuje a kto sa viac chodí na šport pozerať?
Čím sa v športe odlišujeme a čo máme spoločné?

7 Voľný čas s médiami a kultúrou MIROSLAV PAULÍČEK, JIŘÍ ŠAFR

Média a voľný čas: teoretické zamyšľenie
Spojovanie informačných svetov
Rozdiely medzi súkromným a verejným
Pripútanosť k fyzickej lokalite
Kultúrna spotreba v Česku a na Slovensku
Vybrané kultúrne orientované voľnočasové aktivity v súkromí
Čtení knih
Sledovanie filmů doma (na videu, DVD, PC apod.)
Obliba televíznych pořadů
Kultúrna participácia mimo domov aneb „chodenie za kultúrou“
Kultúrna spotreba, vkus a sociálna pozícia: homológia, individualizácia a model kultúrneho vŕejzroutství
Sociálny priestor kultúrnej participácie: v čem se (ne)liší česká a slovenská spoločnosť?

Chorvát, Ivan, Jiří Šafr. 2021. **Voľnočasové aktivity v Slovenskej a Českej republike: sú faktory, ktoré ich ovplyvňujú, národne špecifické?** *Sociológia - Slovak Sociological Review* 53(2). https://www.sav.sk/?lang=sk&doc=journal-list&part=article_response_page&journal_article_no=25703.

Prečo venovať pozornosť voľnému času pri skúmaní súčasnej spoločnosti?

Trendy spoločnosti blahobytu v posledných dekádach:

- Stimulácia spotreby, komercializácia a rozmnožovanie potrieb;
- Rast životnej úrovne má svoj priamy odraz **v náraste voľnočasových aktivít a výdavkov na ne;**
- Ľudia **míňajú viac než** kedykoľvek **predtým** (už nielen jedlo, bývanie, oblečenie), ale tiež **na potreby** voľakedy považované za **luxusné: zahraničné dovolenky, jedenie v reštauráciách, pravidelná zábava;**
- Priemysel voľného času sa stáva najväčším odvetvím, s nárastom investícií, obratu, zisku, zamestnanosti (Roberts, 1999);
- Viditeľný trend v sociálnych vzťahoch, ktorý **vyzdvihuje šťastie, zábavu a voľný čas:** „Pravý život začína po pracovnej dobe“ (Lipovetsky, 1992).
- Voľný čas/kultúrna participácia, ako symbolická zložka statusu (Weber, Bourdieu)

Trávenie voľného času

- *Individuálne* faktory, okrem osobnostných rysov, sociodemografické ako pohlavie, **vek** resp. fáza životného cyklu, **vzdelanie**, sociálne postavenie (profesia), rodina (orientačná, prokreačná).
- *Rámcované – kontextuálne* faktory dané spoločnosťou a kultúrou,
 - existujúce inštitucionálne prostredie,
 - verejné politiky,
 - hodnoty a tradície danej kultúryefekty spojené s príslušnosťou k vekovej kohorte socializovanej v určitom období.

Východiska komparatívnej analýzy ČR a SR:
**Štrukturálne rozdiely medzi českou a slovenskou
spoločnosťou**

Vybrané faktory ovlivňující trávení volného času v ČR a SR: potenciální zdroj rozdílů?

- Sociálně-geografické rozdíly:
sídlná štruktúra krajiny a s ňou súvisiaca
→ infraštruktúrna vybavenosť obcí a jej dostupnosť v regionálnych centrách → geografická štruktúra príležitostí (k trávení volného času)
- kulturní rozdíly (hodnoty, normy)
- materiální podmínky života a životná úroveň
- trendy v demografické a vzdělanostní skladbě obyvatelstva

Štrukturálne rozdiely

- kultúrne rozdiely (odlišný dôraz na rodinu, v SR stabilnejšie a tradičnejšie demogr. správanie, významnejšia rola susedstva a komunitných väzieb, miera religiozity, odraz v hodnotových preferenciách)
- materiálne podmienky života a životná úroveň (ekonomické ukazovatele po rozdelení priaznivejšie pre ČR, po r. 2000 znižovanie náskoku ČR, v súčasnosti priemerná mzda SR 85 % PM v ČR, ale väčšia regionálna diferencovanosť)
- trendy v demografickej a vzdelanostnej skladbe obyvateľstva (zmeny vo vzdelanostnej úrovni populácie, trend rastu VŠ v mladších kohortách)

Vzdělanostní struktura SR a ČR (sčítání lidu 2011)

	25 - 29		30 - 34		35 - 39		40 - 44		45 - 49		50 - 54		55 - 59		60 - 64		65+		Celkom	
	SR	ČR	SR	ČR	SR	ČR	SR	ČR	SR	ČR	SR	ČR	SR	ČR	SR	ČR	SR	ČR	SR	ČR
bez vzdelania	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1	0	1
ZŠ	7	7	6	6	6	6	7	6	8	8	12	11	17	17	17	16	39	30	15	14
VY	18	26	25	32	35	41	36	41	37	40	39	44	36	43	36	43	28	36	31	38
SŠ	43	41	42	41	38	37	39	37	37	36	33	30	31	28	34	30	23	24	35	33
VŠ	32	25	27	20	21	15	18	15	17	16	16	15	15	12	13	10	10	9	19	14
Celkom %	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Celkom % veku	11	9	12	11	11	11	9	9	10	9	10	9	10	10	8	10	18	22	100	100

Štrukturálne rozdiely

- **Sociálno-geografické rozdiely** → sídelná štruktúra krajiny a s ňou súvisiaca infraštruktúrna vybavenosť obcí a jej dostupnosť v regionálnych centrách:
 - a) pretrvávajúce modernizačné deficitu SR sídel, znížená dostupnosť + menšia hustota VČ zariadení (kultúra, šport, rekreácia) najmä v menších sídlach
 - b) Vyšší podiel vidieckeho obyvateľstva v SR (63 % vs 54 % obyvateľov v mestách + Degree of Urbanisation: RUR ≤ 100 ob/km 37 % vs 43%, URB ≥ 500 ob/km 30% vs 21% (Eurostat))
 - c) Výraznejšie medziregionálne rozdiely v SR, infraštruktúrna podrozvinutosť regiónov, dopravná periférnosť marginalizovaných regiónov, nerovnomerná štruktúra príležitostí a dostupnosti mestských centier → bohatý SZ vs chudobný JV Slovenska; v ČR periférne regióny viac rozptýlené, menej obyvateľov v nich
 - d) Rozvinutejšia infraštruktúra v ČR (kultúra, šport) v porovnateľných sídlach (veľkosť, reg. význam)

Struktura osídlení: velikost sídel - center a jejich rozmístění

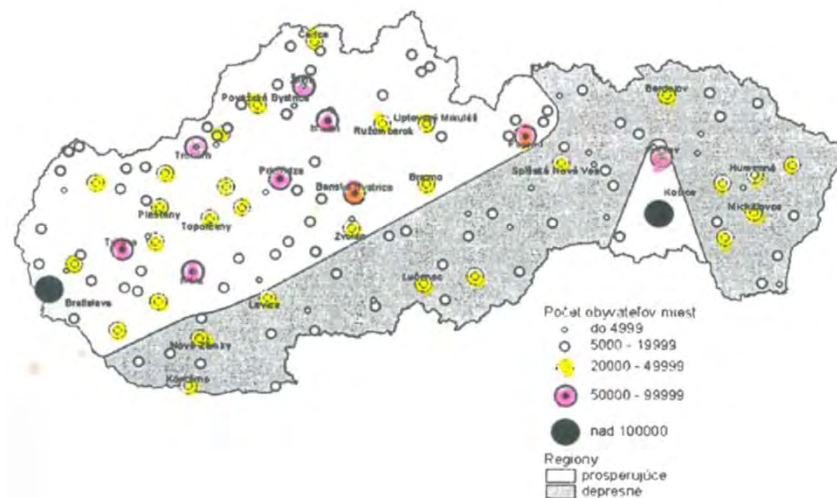
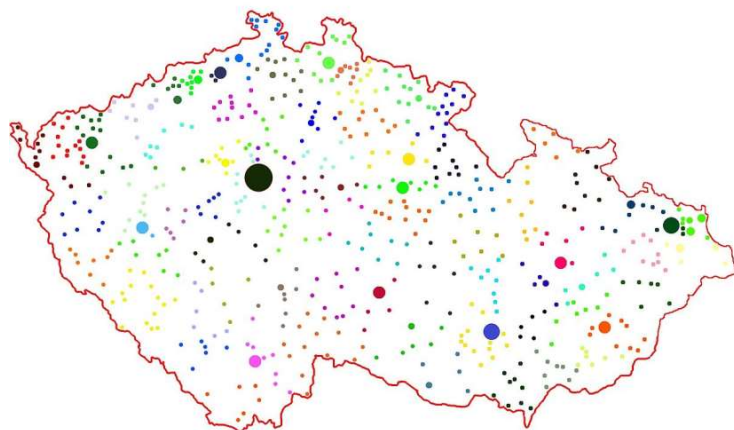
% žijící ve městech: ČR 73 %

SR 56 %

Obce se statusem města, 2011

Města SR 2001

594 českých měst k 1. 1. 2011, barevně odlišeno dle okresů

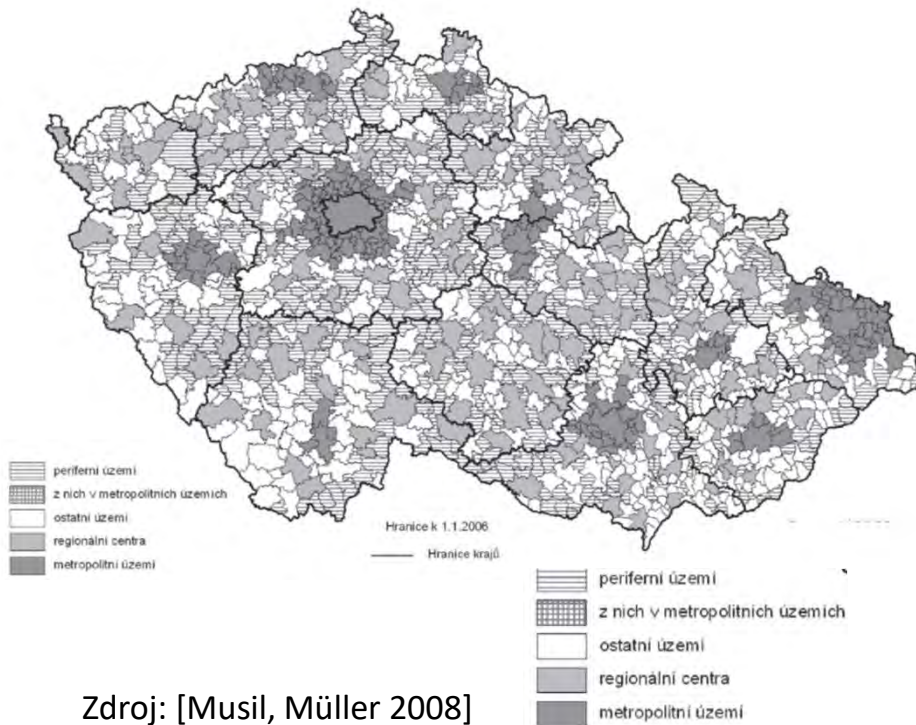

barevně odlišeno dle okresů. k velikosti puntíků: Praha, Brno, Ostrava přibližně odpovídají velikosti v reálu. Dále zvýrazněna krajská města, města nad 50 000 obyvatel a města 30-50 000 obyvatel. Zobrazeno by mělo být 594 měst (stav: 2010), počet obyvatel však dle staršího seznamu (snad 2008).

Zdroj: https://cs.wikipedia.org/wiki/Seznam_m%C4%9Bst_v_%C4%8Cesku

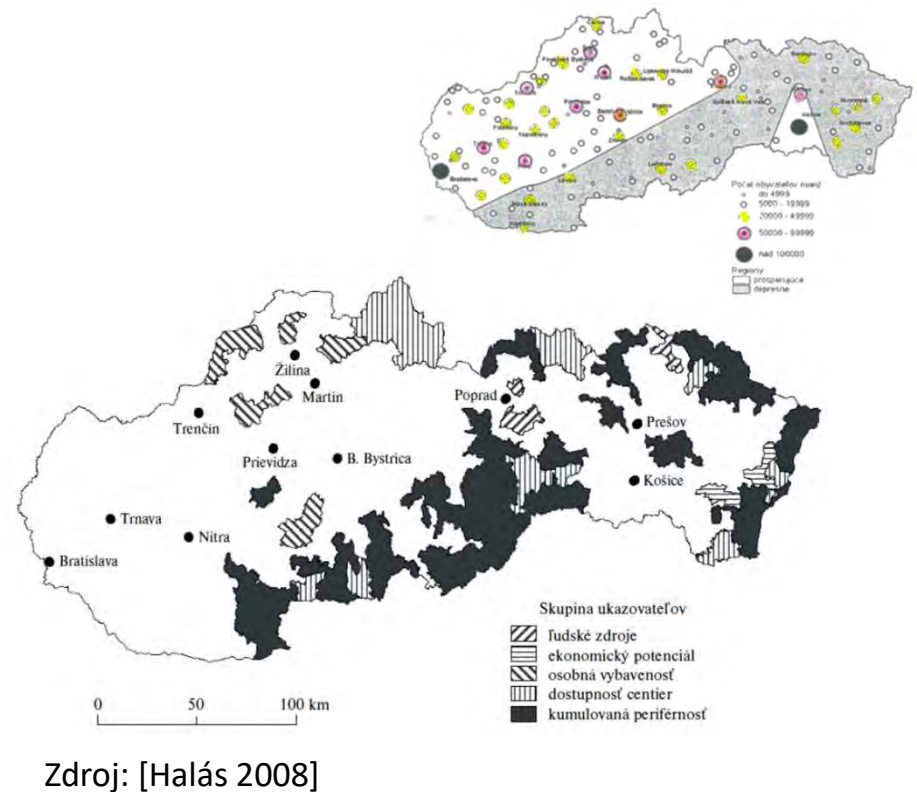
V periferních územích Slovenska žije přibližně 7,6 % populace, v Česku jen 4,7 %.

Periferní, metropolitní území, regionální centra a ostatní území, 2005

Zdroj: [Musil, Müller 2008]

Periferne regiony na uzemi Slovenska, 2001

Zdroj: [Halás 2008]

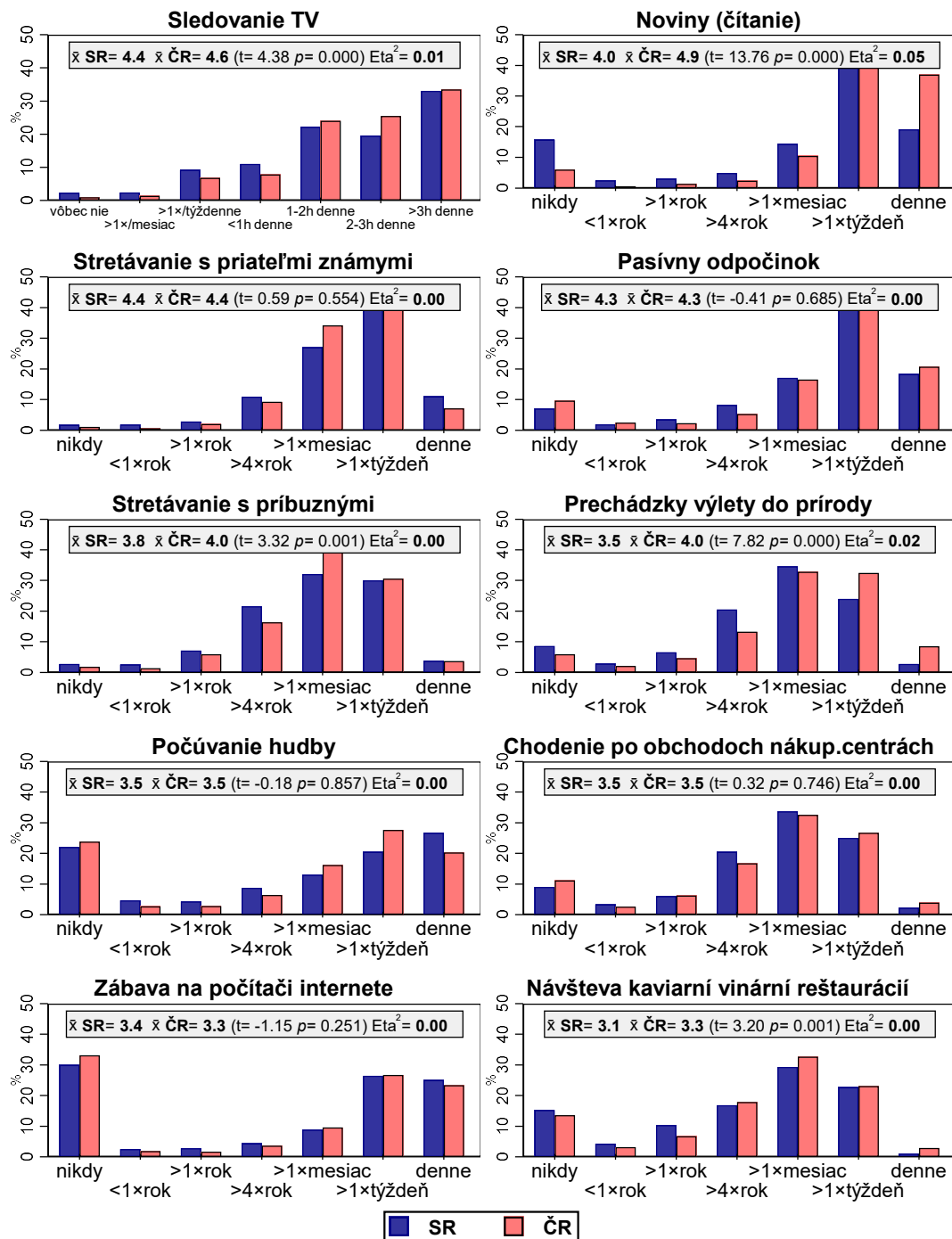
Výskumné otázky a hypotézy

- *Vyšší vplyvu veľkosti miesta bydliska na Slovensku než v Česku (H1)*
→ Odlišná rezidenčná štruktúra a s ňou späté inštitucionálne zázemie
- *Vyšší vplyv veku na Slovensku než v Česku, a to aj pri kontrole vplyvu vzdelania (H2)*
→ Rozdiely (aj keď nie príliš výrazné) v demografickej skladbe obyvateľstva (veková štruktúra a jej previazanosť so štruktúrou vzdelania v najstarších kohortách)
- *Vyšší vplyv vzdelania na Slovensku než v Česku, a to aj pri kontrole vplyvu veku (H3).*
→ faktor oneskorenej modernizácie na Slovensku
- Prejavuje na národnej úrovni odlišný kohortno-socializačný efekt?
- *Najvyšší vplyv vzdelania na trávenie voľného času sa na Slovensku prejavuje v najstaršej vekovej kategórii nad 65 rokov (H4).*

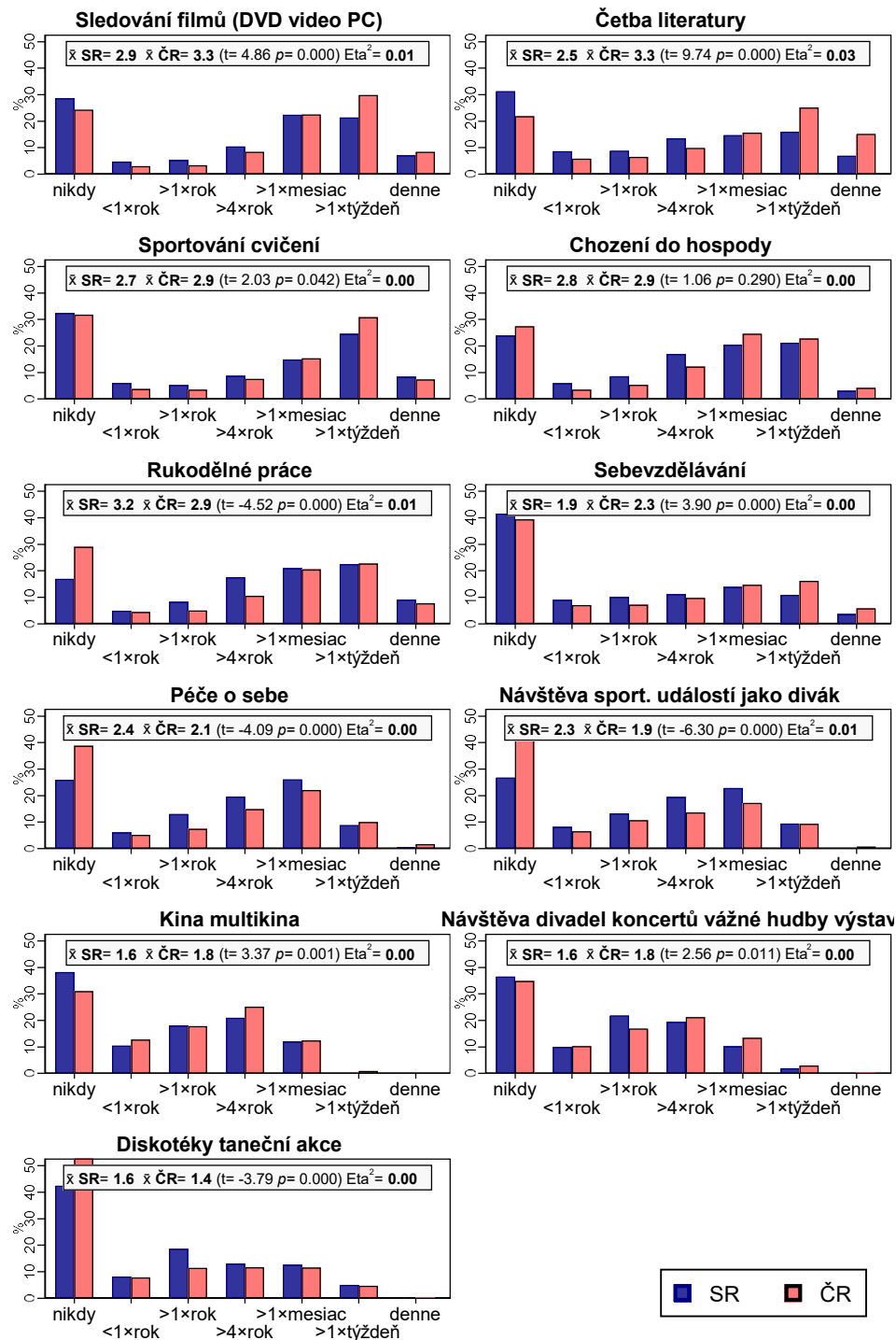
Data – koordinované výzkumy v ČR a SR

- *Kultura v regionech České republiky (2011)*
- *Volný čas a sociální struktúra na Slovensku (2016)*
- Kvótní výběry
- Harmonizovaná data
Analytický soubor za populaci starší 21 let
celkem 3441 případů (ČR 2496 a SR 945)
- frekvence trávení 21 (22) volnočasových aktivit
- Cíl ověření rozdílů ve struktuře a vlivech – determinantech trávení
volného času v ČR a SR
Strategie analýzy: země odděleně + testování rozdílů:
Procrustovská analýza, OLS na pooled data s interakcemi země*

Porovnaní intenzity trávení volného času v ČR a SR: „častější“ aktivity

Porovnání intenzity TVČ ČR a SR: „méně časté“ aktivity

Rozdíly v trávení volného času (platné pouze pro 21 sledovaných aktivit)

Česi častejšie:

- čítajú noviny a knihy
- sledujú filmy na DVD/video/PC
- o niečo viac sledujú televíziu
- chodia na prechádzky či výlety do prírody

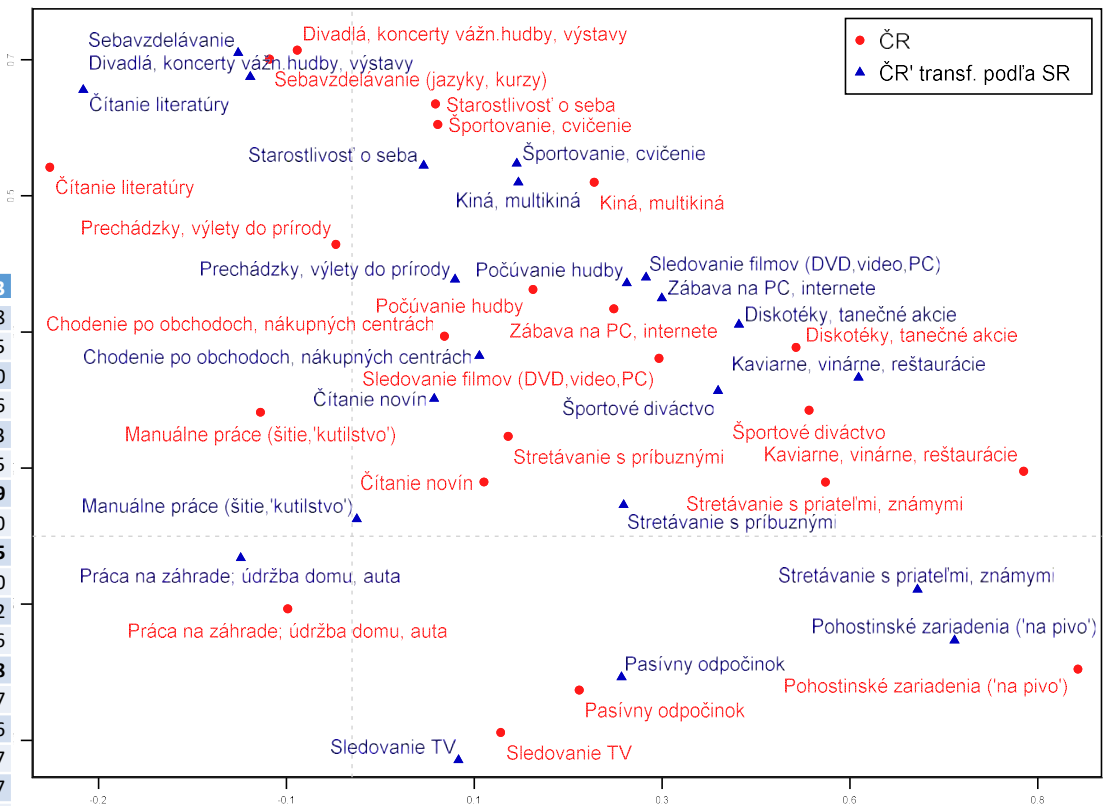
Obyvatelia Slovenska viacej:

- navštevujú ako diváci športové podujatia
- sa venujú manuálnym prácam (majstrovanie či šitie)
- s trochu väčšou intenzitou sa venujú i starostlivosti o seba (wellness, solárium, kozmetický salón, sauna, apod.)

Struktura trávení volného času v ČR a SR

EFA+Prokrustova analýza

	Dim. 1	Dim. 2	Dim. 3
Návšteva divadiel, koncertov vážnej hudby, výstav	0,735	-0,030	0,068
Sebavzdelávanie (jazyky, kurzy ap.)	0,721	0,007	-0,085
Čítanie literatúry	0,651	-0,294	0,130
Starostlivosť o seba	0,593	0,178	-0,006
Športovanie, cvičenie	0,580	0,230	-0,083
Kiná, multikiná	0,495	0,349	-0,205
Prechádzky, výlety do prírody	0,470	0,013	0,359
Chodenie po obchodoch, nákupných centrách	0,307	0,129	0,210
Sledovanie TV	-0,270	0,069	0,265
Návšteva pohostinských zariadení ('na pivo')	-0,253	0,786	0,020
Návšteva kaviární, vinární, reštaurácií	0,087	0,729	0,022
Návšteva diskoték, tanečných akcií	0,219	0,595	-0,206
Stretávanie s priateľmi, známymi	0,018	0,573	0,318
Návšteva športových udalostí ako divák	0,142	0,522	0,007
Sledovanie filmov (DVD, video, PC)	0,259	0,474	-0,176
Zábava na počítači, internete	0,293	0,443	-0,207
Počúvanie hudby	0,333	0,381	-0,127
Stretávanie s príbuznými	0,152	0,205	0,424
Manuálne práce (šitie, „kutilstvo“)	0,175	-0,087	0,415
Práca na záhrade; oprava údržba domu, chaty, auta	-0,065	-0,102	0,339
Pasívny odpočinok	-0,209	0,241	0,264
Noviny (čítanie)	0,163	0,110	0,191
Vysvetlená variácia (celkovo 42,8 %)	18,4 %	17,8 %	6,5 %

1. aktívny životný štýl s väzbou na vysokú kultúru
2. zábava mimo domov a konzumácia nových médií
3. trávenie voľného času doma späť s rodinným životom – „domáckosť“

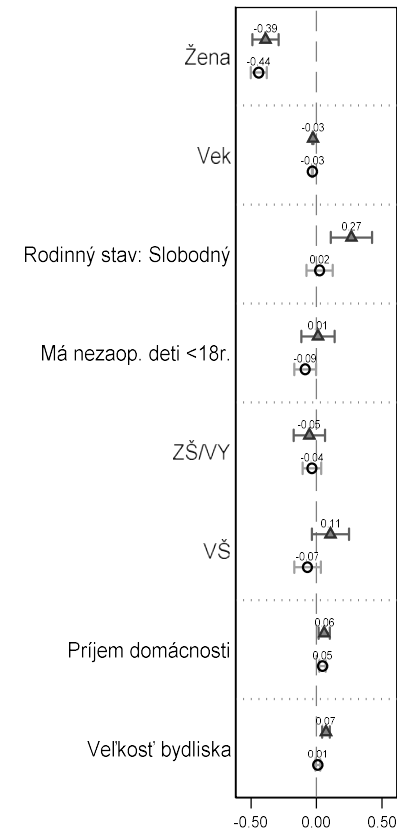
Co podmiňuje hl. životní styly (3 formy trávení VČ)?

Aktivny životny štýl/vysoká kultúra Zábava mimo domova/nové médiá

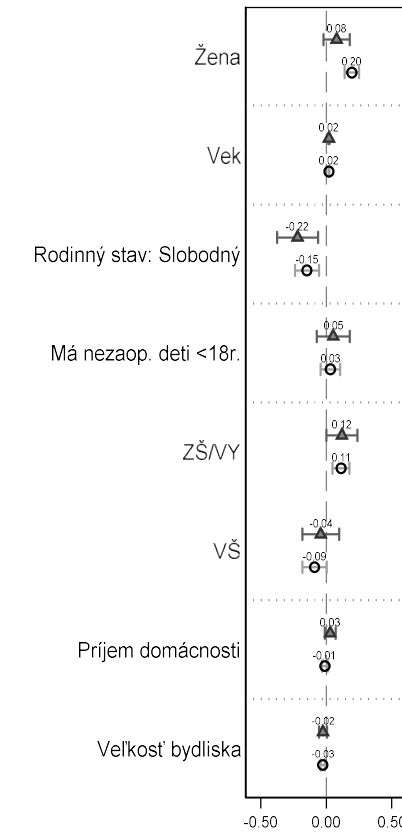
Domácnost'/rodina

Adj. R²: SR 0.36; ČR 0.28

Adj. R²: SR 0.38; ČR 0.39

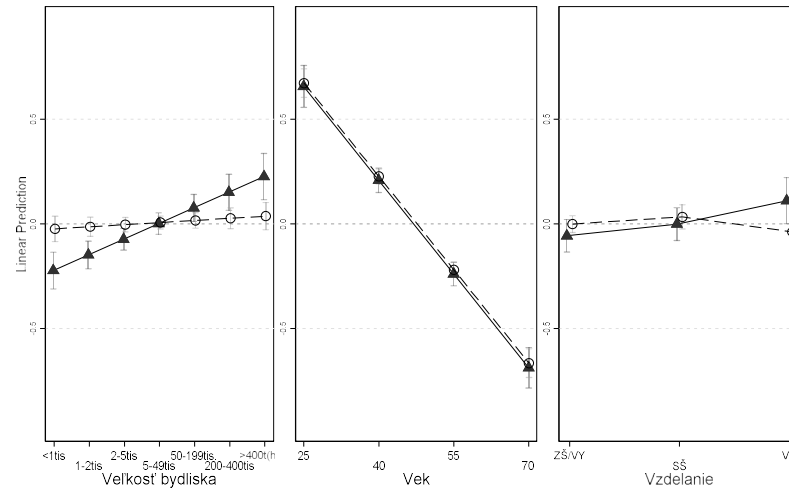
Adj. R²: SR 0.21; ČR 0.27

▲ SR ○ ČR

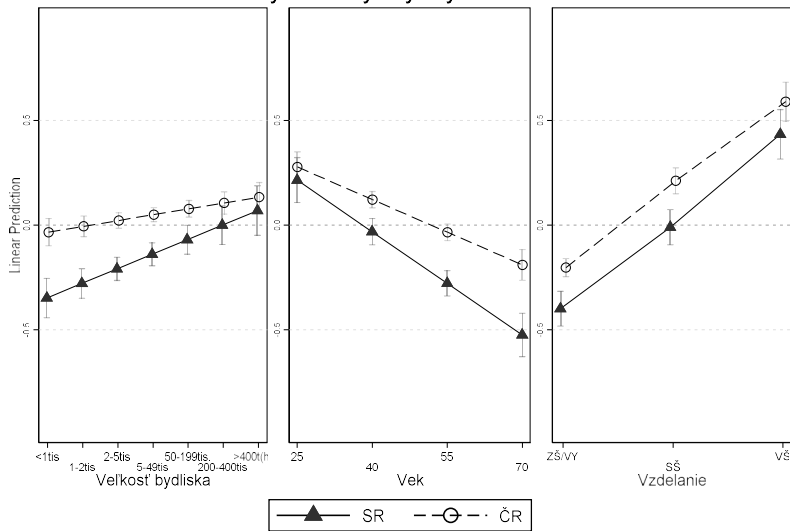
Odlišné vlivy v Česku a na Slovensku?

Test hypotéz 1-3

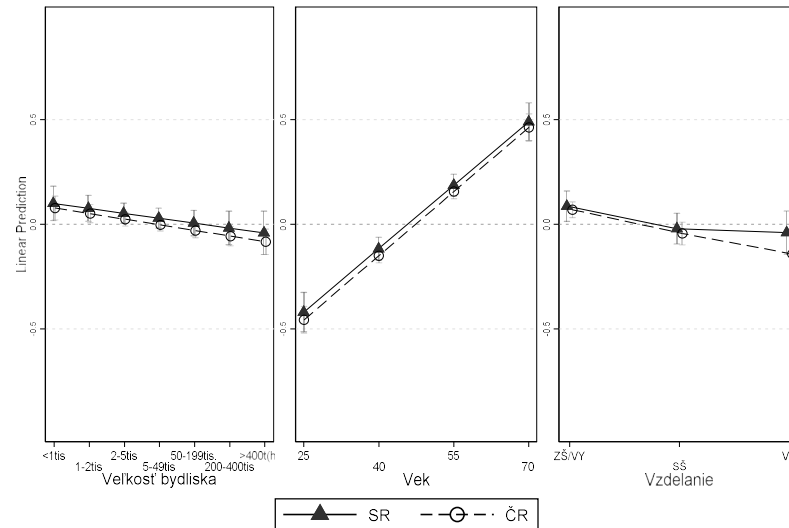
Zábava mimo domova/nové médiá

Aktívny životný štýl/vysoká kultúra

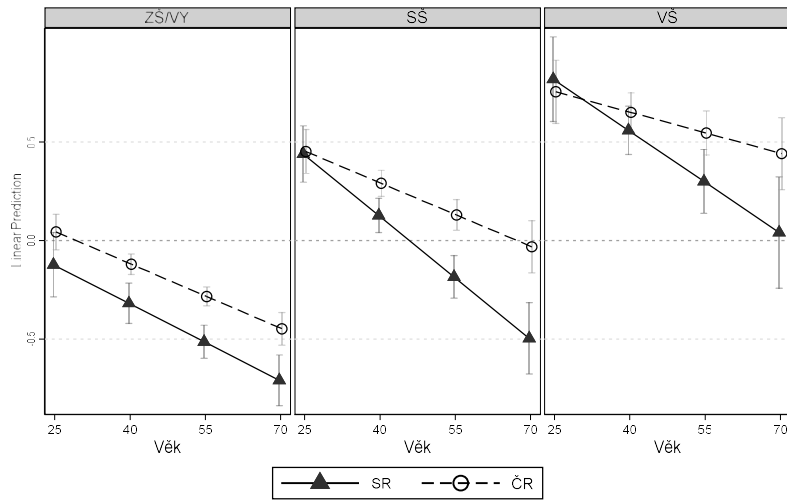

Domácnosť/rodina

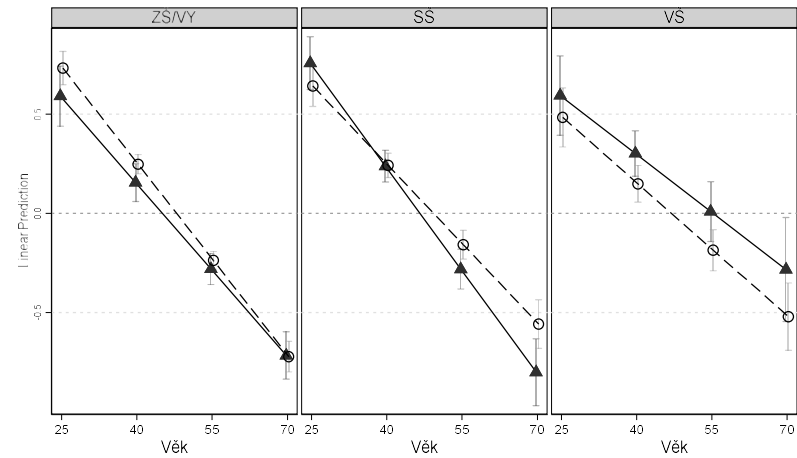

Test hypotézy 4

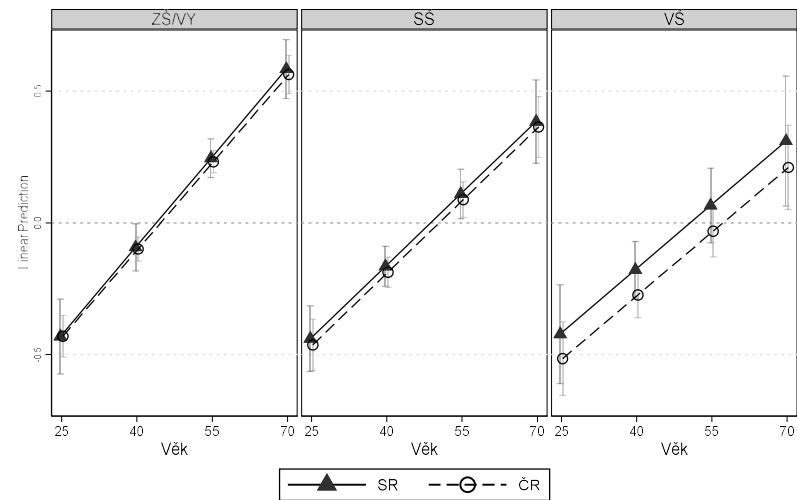
Aktivní životný štýl/vysoká kultúra

Zábava mimo domova/nové médiá

Domácnost/rodina

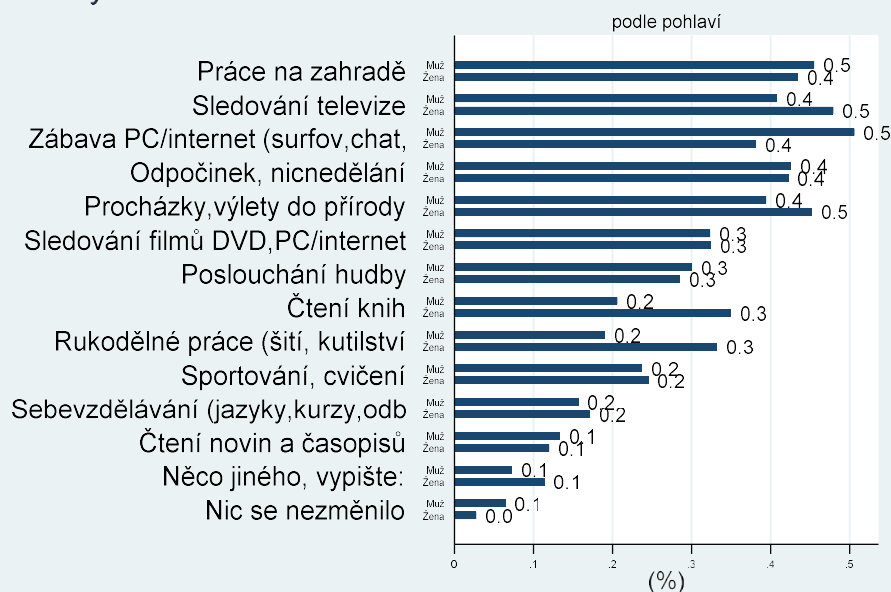
„Současnost“ 2020 (jen ČR)

Výzkum SOU a PSU AV ČR

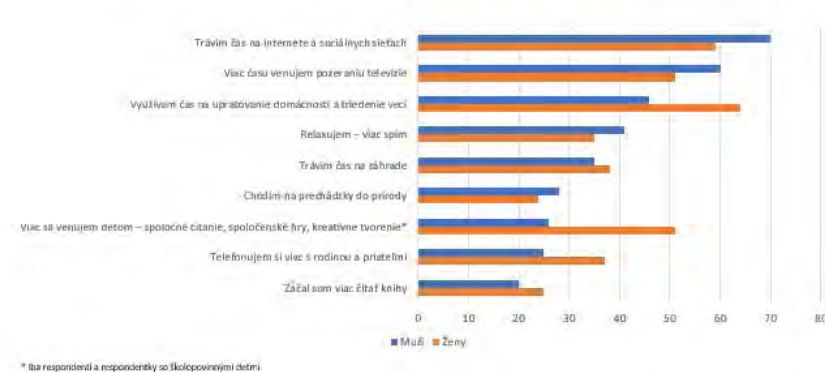
ČR duben 2020: Co jsme dělali, když jsme byli zavřeni v karanténě kvůli koronaviru?

Které věci nyní v době koronavirové pandemie děláte ve svém volném čase častěji než dříve? *Můžete zvolit více odpovědí*

Volný čas v době koronakrize - co více než dříve?

Orientační srovnání se Slovenskem
Mimopracovní aktivity počas koronakrízy

* iba respondenti a respondenti so školopovinnými deťmi

Jako sa máte

Volný čas za prvního lockdownu během pandemie Covid19

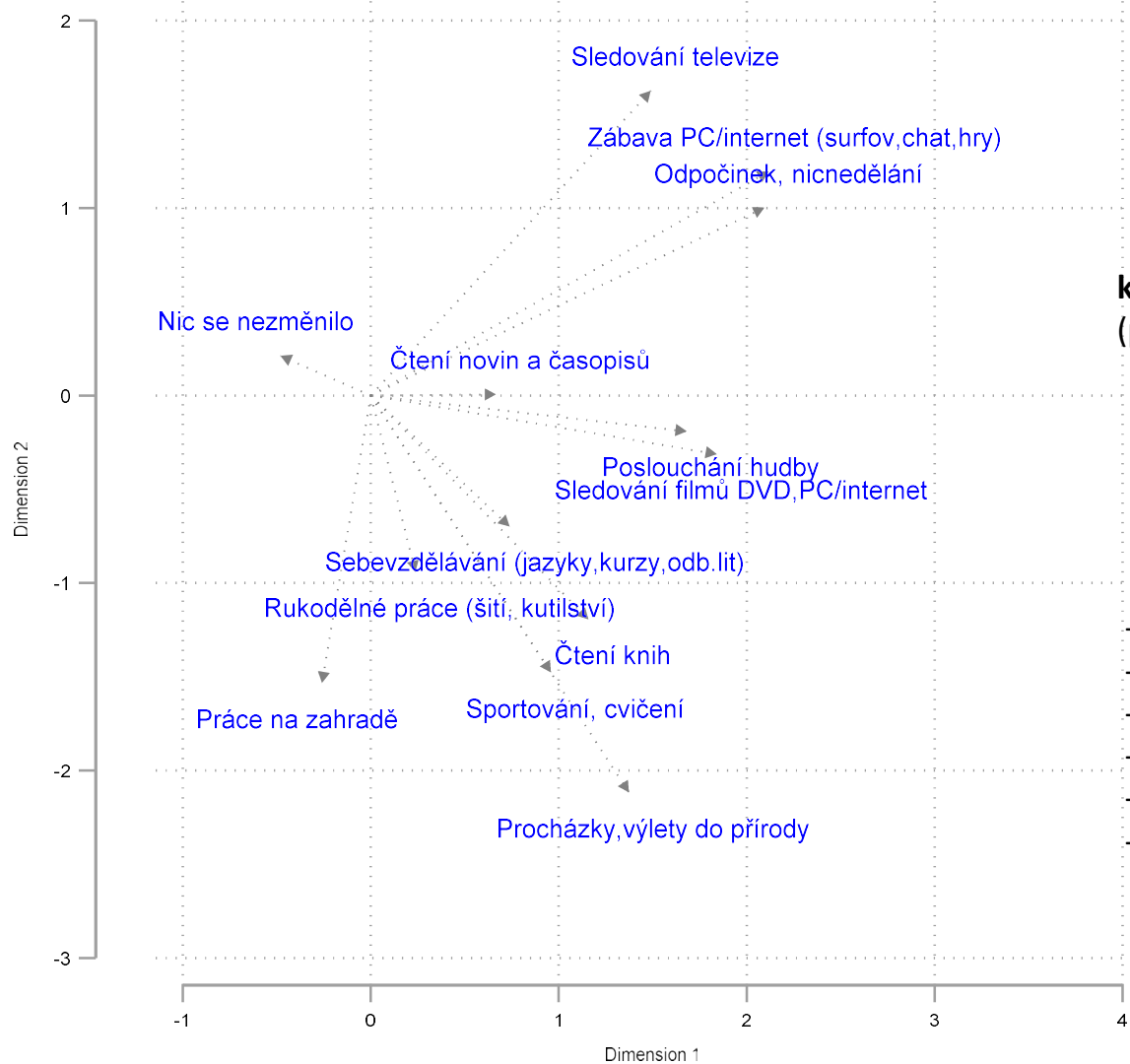

Zdroj: ČTK

OT0113S — Jiná činnost \$

	Freq.
Valid	924
Brigáda	1
Cyklistika, výtvarné umění	1
Dokončování dálkového studia	1
Domácí práce - přesazování květin, úprava kuchařky, zkoušení nových receptů, čištění terária, deratizace	1
Grilování	1
Home Office	1
Home office	1
Hraní na klavír	1
Jsem v karantene	1
Jsem víc v práci jak před pandemií	1
Myslivost	1
Mám ještě více práce, sedím do noci na PC, chystám práci na další den a hodnotím práce předcházející.	1
Nemám volný čas.	
Mám méně volného času, učím se s dětmi	1
Nemám volný čas	1
Nemám volný časopis	1
Nonstop péče o dítě na noc jiného není moc cas	1
Pecení	1
Pečení	1
Pečení a úklizení	1
Piju	1
Pořídil jsem si motorku,tak že na ni teď dělám ve svém volném čase.	1
Práce na PC - home office	1
Práce pro kočičí útulek-home office	1
Psychoterapie	1
Péče o dítě	1
Péče o děti	1
Péče o mimínko	1
Příprava na zkoušky	1
Sex	1
Sledování stavu o covid-19	1
Stavba a dodělávání domu	1
Učení se synem	1
Učím se s dcerou	1
Vaření, pečení	1
Vařím a moc u toho trpím, ale rodina chce pořád něco jíst	1
Více se venujívse zene	1
Vzdělávání dítěte	1
Výchova dítěte	1
Výuka žáků online dopoledne	1
Věnování se synovi	1
Věnuji se dceři	1
aktivní provozování hudby	1
behani	1
chodím normálně do práce	1

Volný čas v době koronakrize – co více než dříve? dimenzionalita (biplot)

korelace „nárůstu“ VČ se vzděláním (polychoric)

- 0.15 Sebevzdělávání (jazyky, kurzy, odb.lit)
- 0.13 Čtení knih
- 0.10 Procházky, výlety do přírody
- 0.08 Sportování, cvičení
- 0.06 Sledování filmů DVD, PC/internet
- 0.03 Práce na zahradě
- 0.03 Čtení novin a časopisů
- 0.06 Rukodělné práce (šití, kutilství)
- 0.09 Odpočinek, nicnedělání
- 0.12 Zábava PC/internet (surfov, chat, hry)
- 0.12 Sledování televize
- 0.13 Poslouchání hudby

Volný čas a děti/mládež

Volný čas českých dětí na prahu třetího desetiletí 21. století

Věra Patočková,
Jiří Šafr,
Daniel Čermák

T A
Č R

Technologická
agentura
České republiky

2022

Výzkum Volný čas dětí a jeho prožívání 2021

- Představy dětí o volném čase
- Oblíbené činnosti a preference
- Aktivity dětí ve volném čase:
 - Sportování
 - Digitální média
 - Kulturně a společensky zaměřené aktivity
- Obecné volnočasové orientace – vnitřní struktura aktivit a její souvislosti
- Vlivy rodiny na trávení volného času (rodičovská výchova)
- (Volnočasová motivace a prožívání volného času)

Volný čas dětí a jeho prožívání 2021

reprezentativní výzkum dětí a jejich rodičů (dyády)

populace dětí ve věku 11-15(16) let (nar. 2005-2010)
na 2.st. v základním vzdělávání (ZŠ, VG)

Velikost výběrového souboru 1114 (1109) případů

Dotazováno dítě + rodič (zákonný zástupce)

Sběr dat: říjen až prosinec 2021, Median, s.r.o., CAWI, CAPI

Reprezentativní výběrový soubor pro ČR dle kvót:

pohlaví dítěte

třída/ročník studia

typ školy (ZŠ 88 % a VG 11%)

regiony (NUTS 2)

velikostní skupina obce

je/není v obci škola

vzdělání rodičů

sociálně-ekonomicky ohrožené rodiny (booster 2,9 % n 30)

Hlavní tematické okruhy - dítě

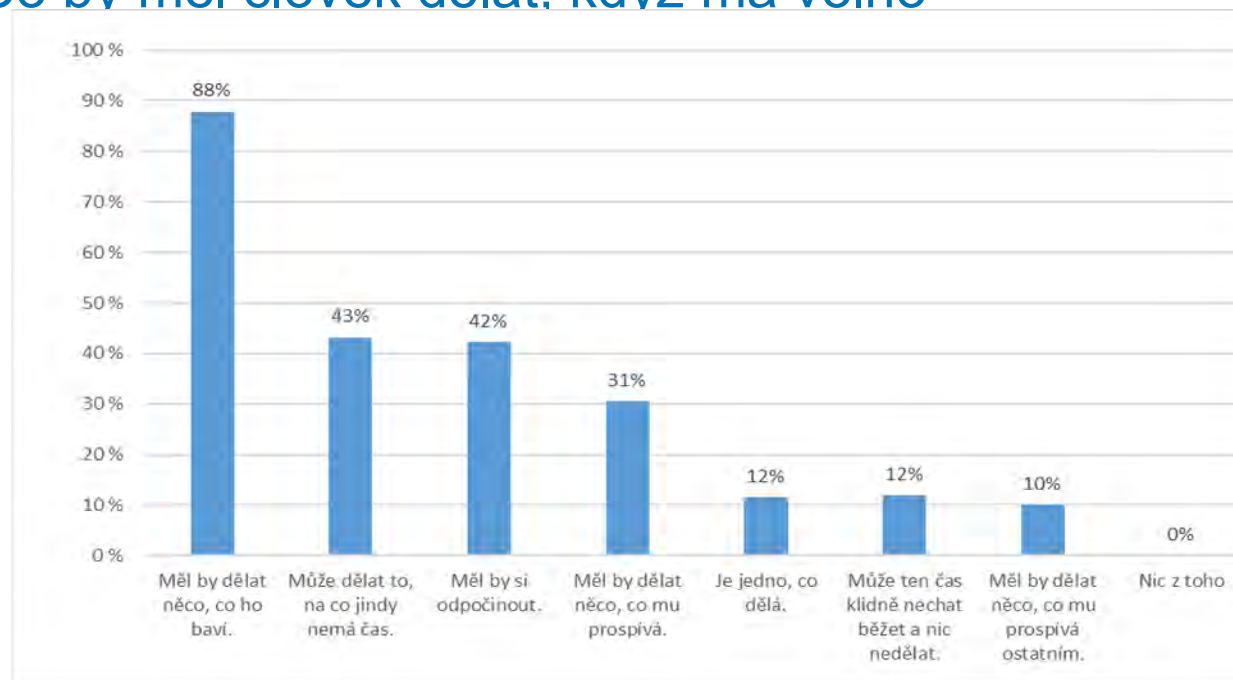
- Trávení volného času (organizované i neorganizované aktivity, společné v rodině, s vrstevníky, konzumace médií)
- Prožívání volného času (představy o volném čase, motivace, pocit nudy, pocit přetížení, spokojenost)
- Psychologické charakteristiky dítěte (sebedůvěra, sebepojetí, self – efficacy, resilience)
- Hodnotové preference a vzdělanostní aspirace
- Vztahy s rodiči, společné aktivity a výchovné styly v rodině
- Vnímané bariéry a faktory, které mohou mít vliv na trávení volného času
- Situace v době pandemie COVID-19

Hlavní tematické okruhy - rodič

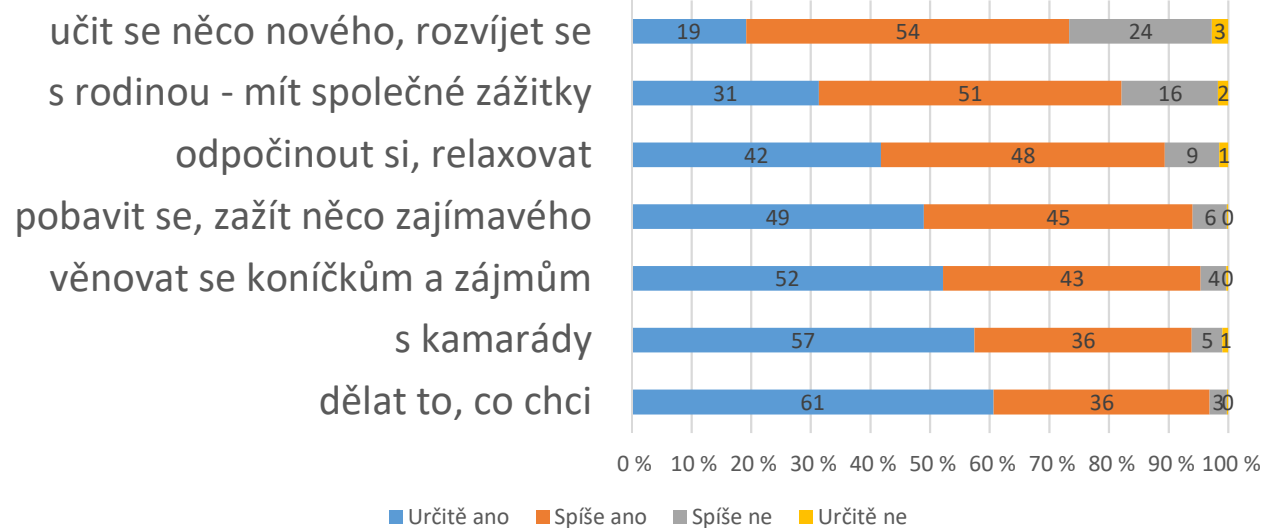
- Postoj k volnému času
- Trávení volného času rodičů a společné aktivity s dítětem
- Výchovné styly
- Postoje k zapojení do organizované volnočasové činnosti dětí
- Informace o dítěti, rodině a domácnosti
- Dostupnost volnočasové infrastruktury v bydlišti a další faktory, které mohou ovlivňovat způsoby trávení volného času dětí

Představy dětí o volném čase

Co by měl člověk dělat, kdž má volno

Čemu dáváš přednost ve volném čase

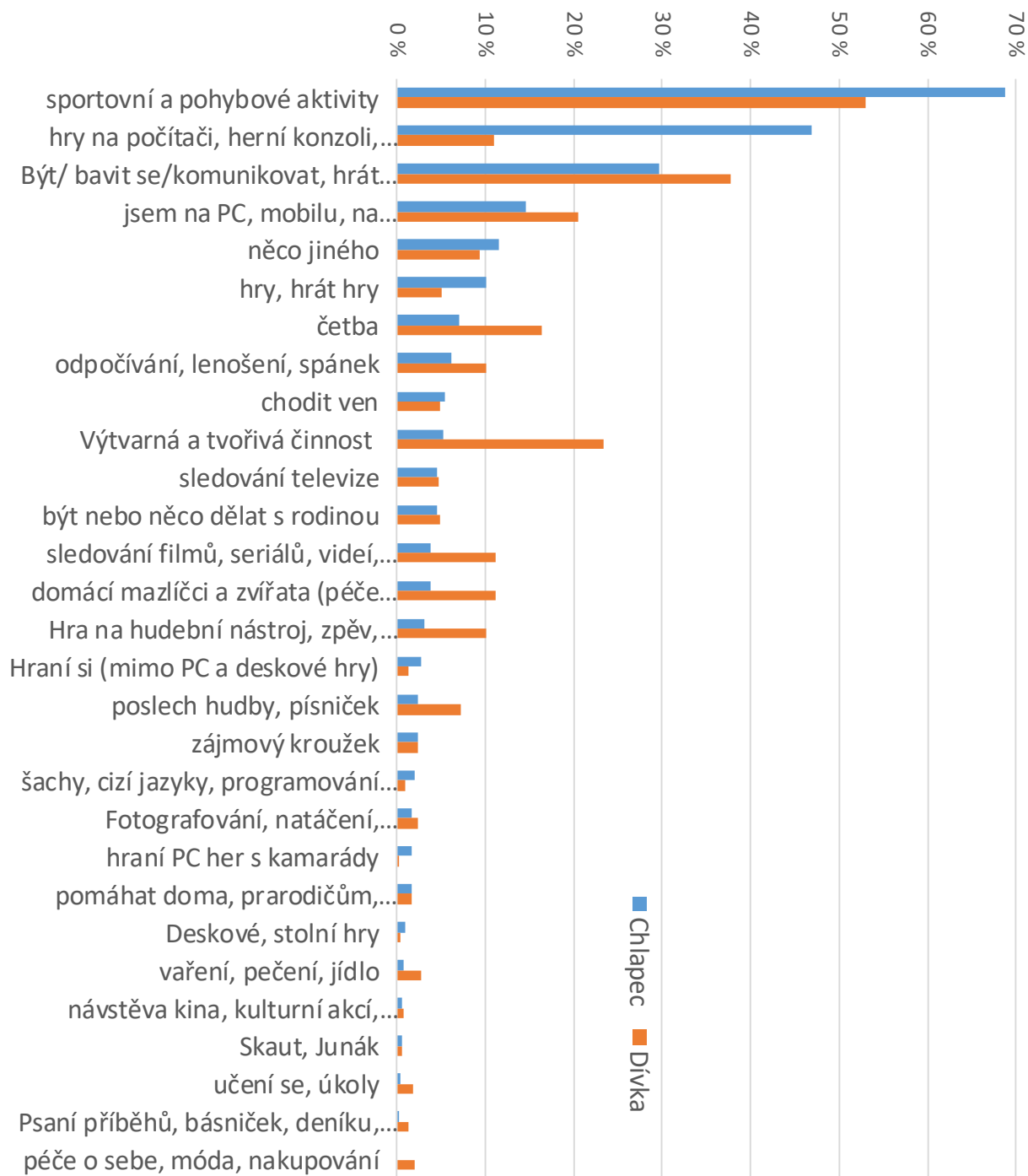

Oblíbené činnosti a preference

Co děti nejvíce baví

Chlapci		
1.	sportovní a pohybové aktivity	68,9%
2.	hry na počítači, herní konzoli (playstation, X – box) nebo mobilu	46,9%
3.	Být/ bavit se/komunikovat, hrát si s kamarády/chodit ven s kamarády, partou	29,6%
4.	jsem na PC, mobilu, surfování na internetu, youtube, soc. sítě	14,7%
5.	něco jiného	11,5%
6.	hry, hrát hry	10,0%
7.	četba	7,1%
8.	odpočívání, lenošení, povalování se, relax, spánek	6,1%
9.	chodit ven	5,3%
10.	Výtvarná a tvořivá činnost (kreslení, malování; keramika, modelování, apod.)	5,2%
11.	sledování televize	4,5%
12.	být nebo něco dělat s rodinou (výlety, sportování, hraní deskových her apod.)	4,5%
13.	sledování filmů, seriálů, videí, netflix	3,8%
14.	domácí mazlíčci a zvířata (péče a hraní si)	3,7%
15.	Hra na hudební nástroj, zpěv, sbor	3,0%

Dívky		
1.	sportovní a pohybové aktivity	52,9%
2.	Být/ bavit se/komunikovat, hrát si s kamarády/chodit ven s kamarády, partou	37,7%
3.	Výtvarná a tvořivá činnost (kreslení, malování; keramika, modelování, apod.)	23,4%
4.	jsem na PC, mobilu, surfování na internetu, youtube, soc. sítě	20,5%
5.	četba	16,4%
6.	sledování filmů, seriálů, videí, netflix	11,1%
7.	domácí mazlíčci a zvířata (péče a hraní si)	11,1%
8.	hry na počítači, herní konzoli (playstation, X – box) nebo mobilu	10,9%
9.	Hra na hudební nástroj, zpěv, sbor	10,1%
10.	odpočívání, lenošení, povalování se, relax, spánek	10,0%
11.	něco jiného	9,5%
12.	poslech hudby, písniček	7,2%
13.	hry, hrát hry	5,0%
14.	chodit ven	4,9%
15.	být nebo něco dělat s rodinou (výlety, sportování, hraní deskových her apod.)	4,9%

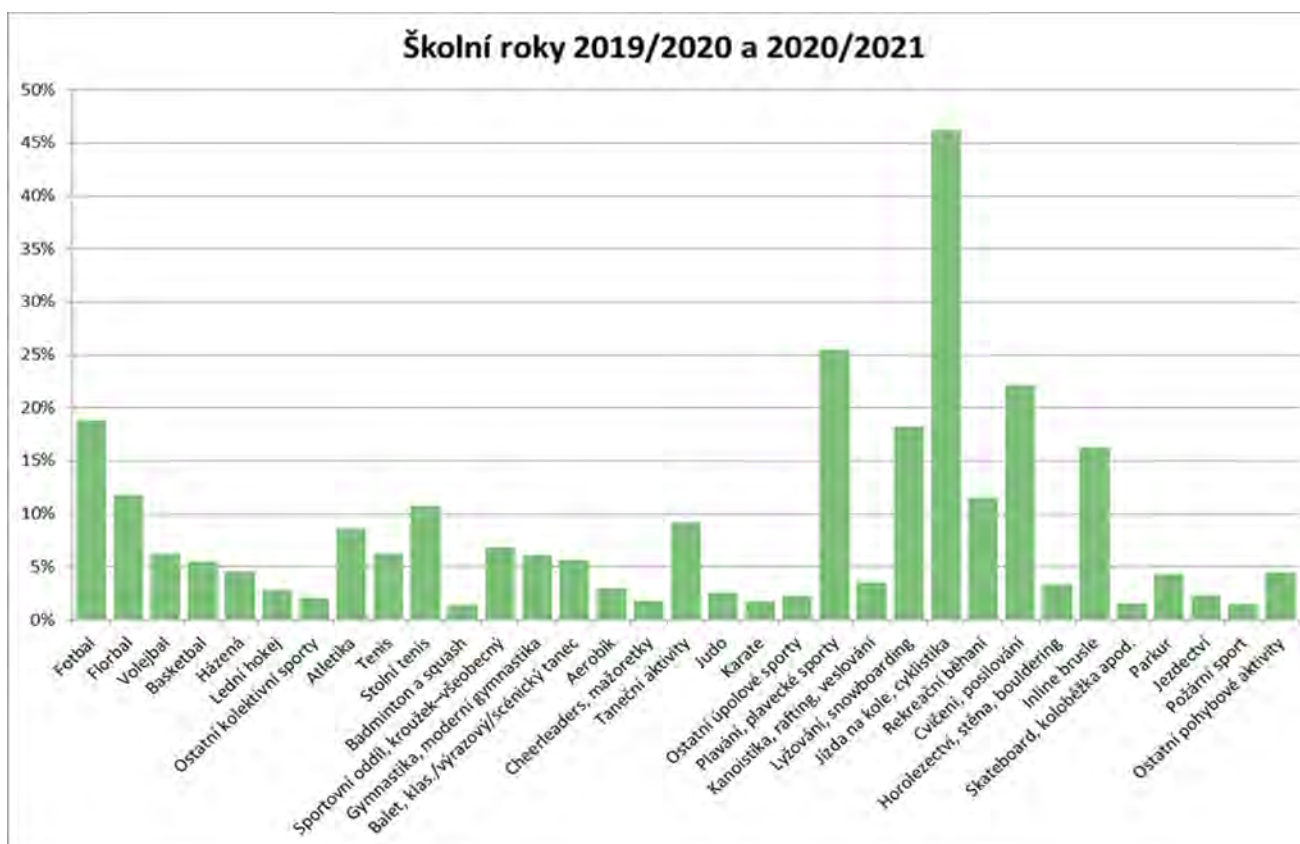

Oblíbené činnosti volného času

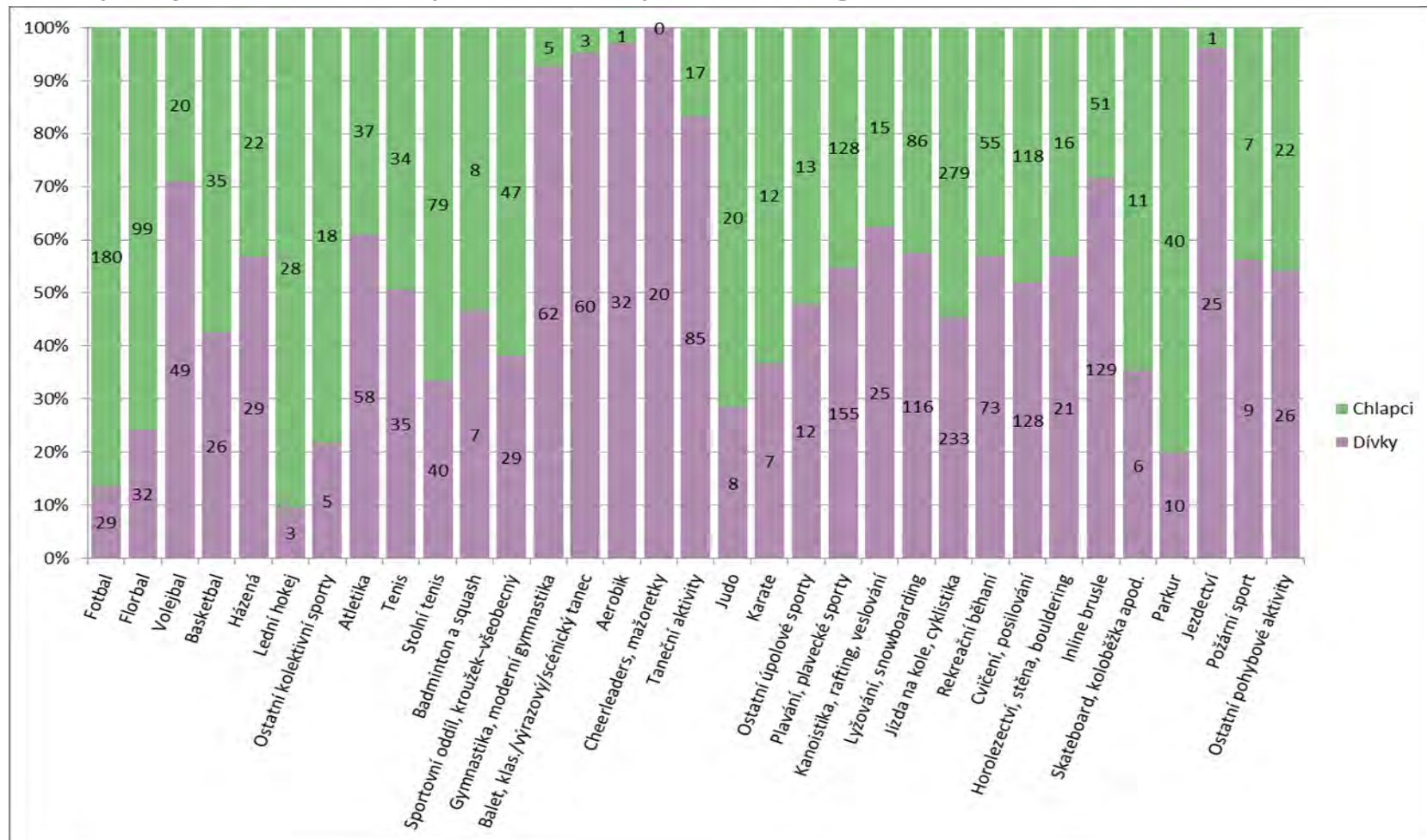
Co tě nejvíce baví ...?

Aktivity dětí ve volném čase

Sporty - participace

Zapojení do sportů- podle genderu (abs. četn.)

Aktivity VČ – s digitálními médii „denní-časožroutové“

Všední den	Nikdy neb	Méně čast	Asi půl h	Asi 1 hod	Asi 2 hod	Asi 3 hod	Asi 4 – 5	Asi 6 hod
Sled.TV	12.13	16.27	12.70	26.66	22.91	6.83	1.73	0.77
PC hry,konzole,mobil	17.81	15.11	10.78	21.56	16.27	11.93	5.00	1.54
Video-intrnt.seriály	7.99	16.55	14.34	27.62	21.85	7.80	2.79	1.06
Sociál.sítě	15.88	11.93	15.59	23.29	16.65	9.24	4.72	2.69
Intr-inf-školu (wiki)	7.51	30.70	29.93	22.71	7.03	1.15	0.48	0.48
Intr-surfování (PC/mo)	7.99	14.24	20.02	25.22	17.81	8.47	3.95	2.31

Mediánová hodnota obecně s digi-médii/TV je **1 hodina denně** (jen u internet-info do školy jen 1/2hodiny denně)

Hraní PC her (konzole,mobil) & Intr-surfování-zábava
cca **18 % více jak 3h denně**

	Žádný	Asi 1 hod	Asi 2 hod	Asi 3 hod	Asi 4 hod	Asi 5 hod	Asi 6-7 h	8 hodin a
Mobil/PC/tabl-hod.vse	4.65	21.59	28.94	19.94	12.58	7.45	3.48	1.36
Mobil/PC/tabl-hod.vik	2.32	8.33	15.97	17.62	18.10	15.88	11.81	9.97

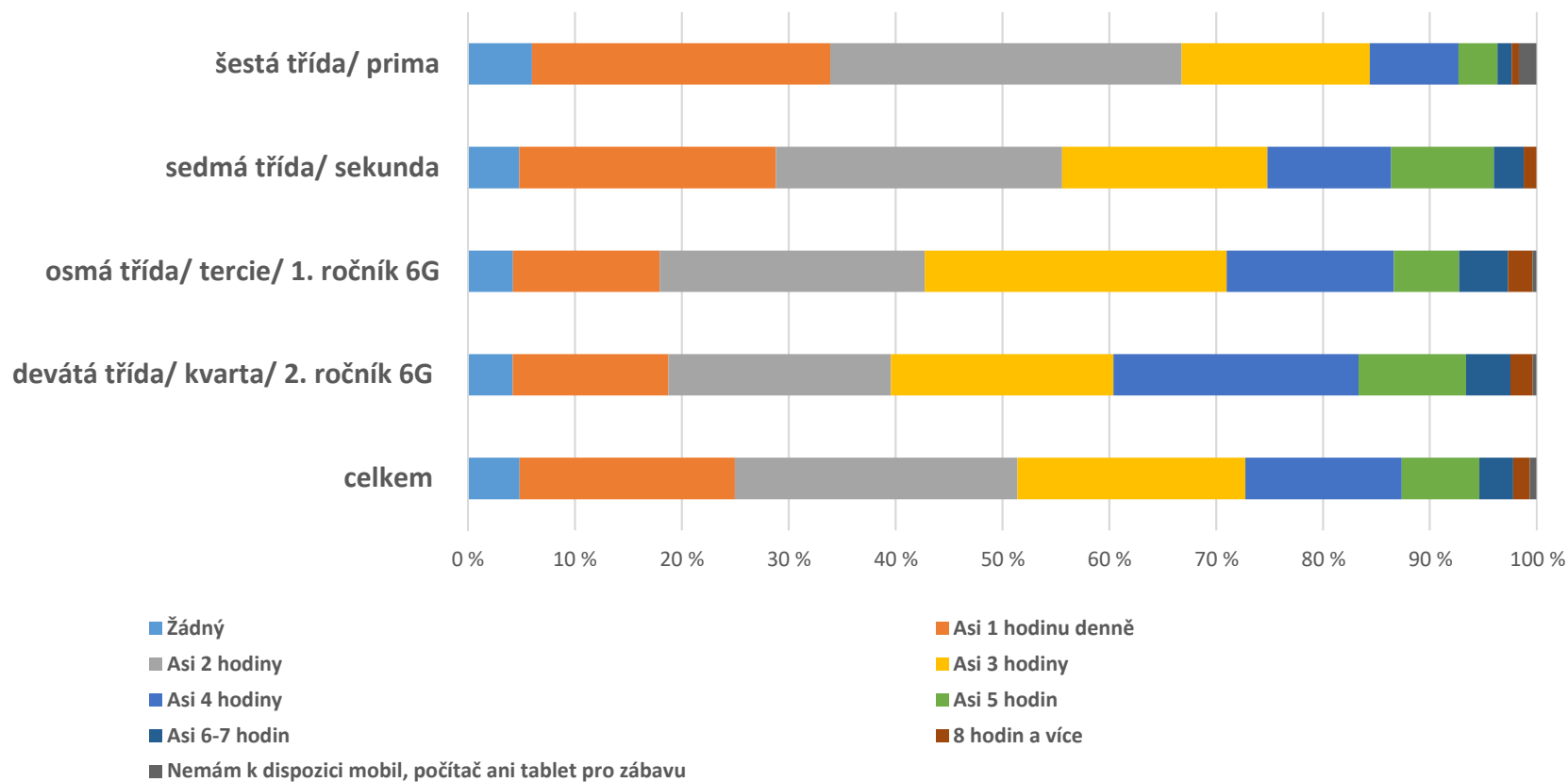
Celkový čas na mobilu/PC/tabletu v hod.:

Mediánová hodnota: 2 hodiny všední den, 4 hodiny o víkendu

Ve všední den prům. **2h 38 min.** (cca **25 % více jak 3h**)
v období lockdownu COVID-19 dokonce v průměru **4h 40 min**

O víkendu prům. **4h 2 min.** (cca **46 % více jak 3h**)

Čas na mobilu, počítači, tabletu podle ročníku (mimo přípravu do školy ve všední den)

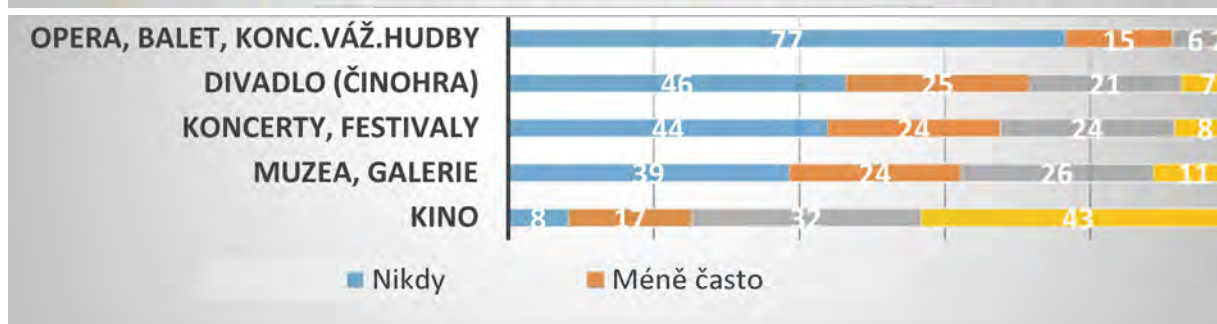
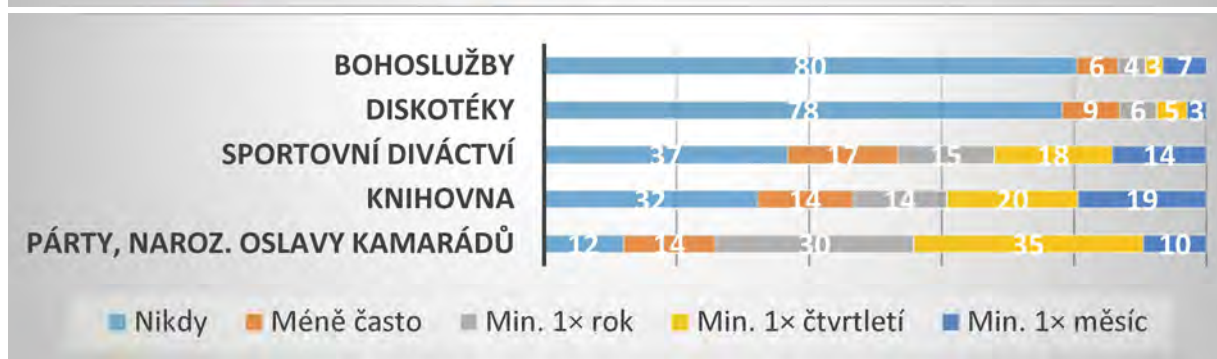
Kulturně a společensky zaměřené aktivity

na denní až týdenní bázi

„týdenní“ a méně časté/ nárazové

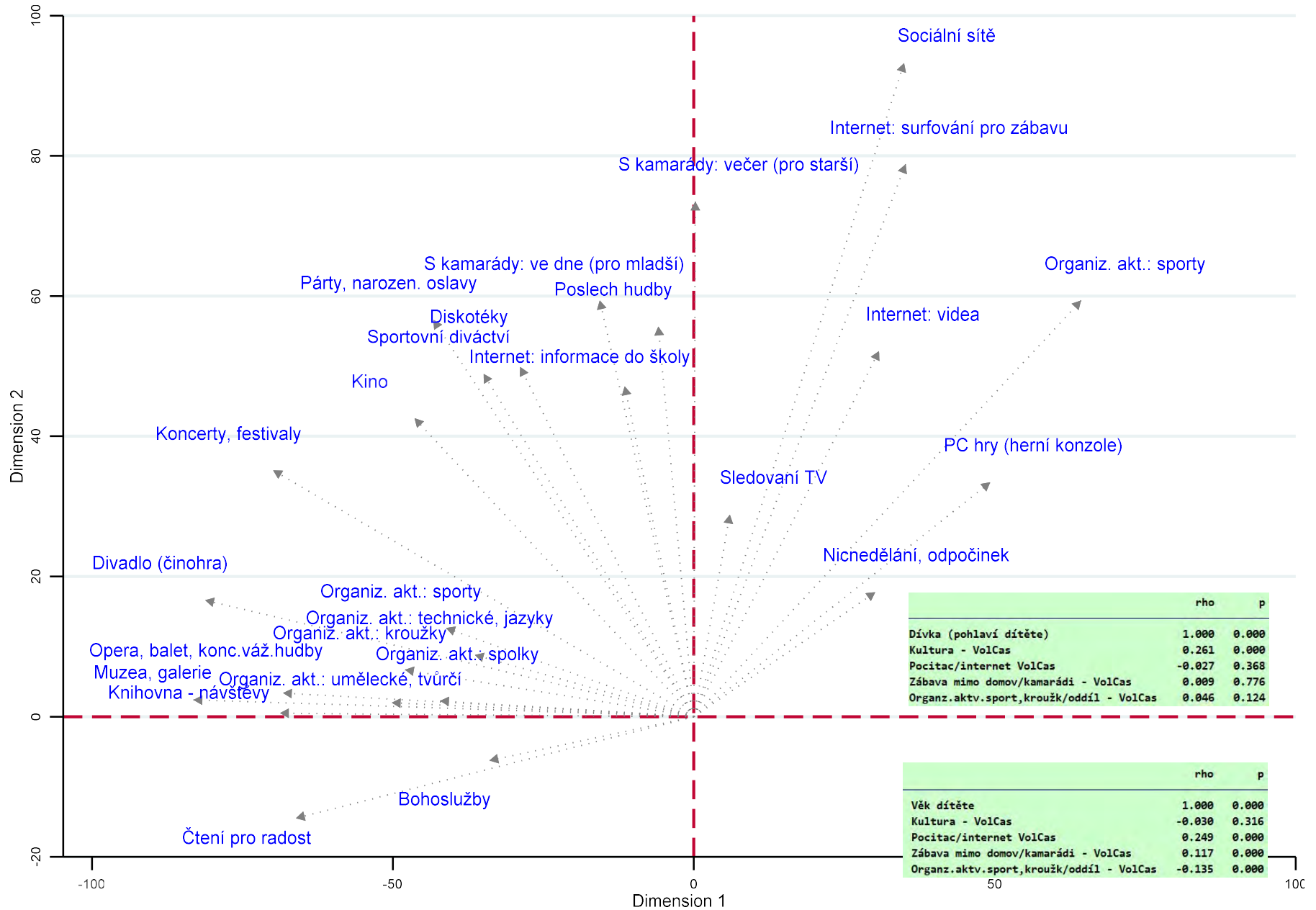
	rho	p
Vzdělání hlavy rodiny	1.000	0.000
Muzea, galerie	0.245	0.000
Divadlo-činohra	0.224	0.000
Koncer/festivaly	0.181	0.000
Čtu, pro radost	0.180	0.000
Opera, balet, konc.vž.hudby	0.172	0.000
Bohoslužby/církev	0.133	0.000
Kino	0.132	0.000
Knihovna	0.160	0.000
Diskotéky	0.060	0.045
Sport.diváctví(zápasy/soutže)	0.052	0.082
Párty/narz.oslavy kamarádů	0.051	0.086
Poslouc.hudbu	-0.042	0.159
Nic nedělám, lenoším	-0.068	0.023

Obecné volnočasové orientace

vnitřní struktura aktivit volného času dětí
a její souvislosti

Vnitřní struktura aktivit volného času dětí

Volnočasové orientace (PCA, rotované řešení)

	dimenze 1	dimenze 2	dimenze 3	dimenze 4	
Kultura mimo domov, čtení	Divadlo (činohra)	0,75	-0,08	0,08	0,09
	Muzea, galerie	0,71	-0,18	0,04	0,13
	Koncerty, festivaly	0,70	0,01	0,21	-0,04
	Opera, balet	0,66	-0,05	-0,10	0,12
	Knihovna - návštěvy	0,48	-0,19	0,09	0,23
	Čtení pro radost	0,46	-0,22	-0,06	0,29
	Kino	0,41	0,00	0,40	-0,09
Pasivně doma s digitálními médii	Bohoslužby	0,31	0,01	-0,19	0,23
	Sociální sítě	-0,05	0,73	0,23	-0,02
	PC, mobil (čas)	-0,21	0,71	-0,10	-0,13
	Internet: surfování	-0,04	0,71	0,08	0,02
	Internet: videa	-0,04	0,59	-0,09	0,10
	PC hry (herní konzole)	-0,15	0,51	-0,18	-0,08
	Nicnedělání, odpočinek	0,00	0,30	-0,15	-0,21
Zábava mimo domov s kamarády	Poslech hudby	0,15	0,30	0,26	-0,02
	Internet: informace do školy	0,13	0,29	0,16	0,17
	Sledování TV	-0,02	0,17	0,15	-0,01
	Párty, narozen. oslavy	0,25	-0,03	0,64	-0,03
	S kamarády: ve dne (pro mladší)	-0,06	0,07	0,64	0,09
	Sportovní diváctví	0,08	-0,05	0,62	0,13
	S kamarády: večer (pro starší)	-0,01	0,30	0,53	-0,02
Organiz. aktivity (kroužky, spolky)	Diskotéky	0,30	0,13	0,36	-0,08
	Organiz. akt.: spolky	0,10	-0,02	-0,01	0,63
	Organiz. akt.: umělecké, tvůrčí	0,24	-0,01	-0,06	0,57
	Organiz. akt.: sporty	-0,02	-0,12	0,28	0,57
	Organiz. akt.: kroužky	0,22	0,00	-0,01	0,54
	Organiz. akt.: technické, jazyky	0,09	0,00	0,06	0,51
	Vysvětlená variance: celkem (4 dim.) 37 %	11%	10%	8%	7%

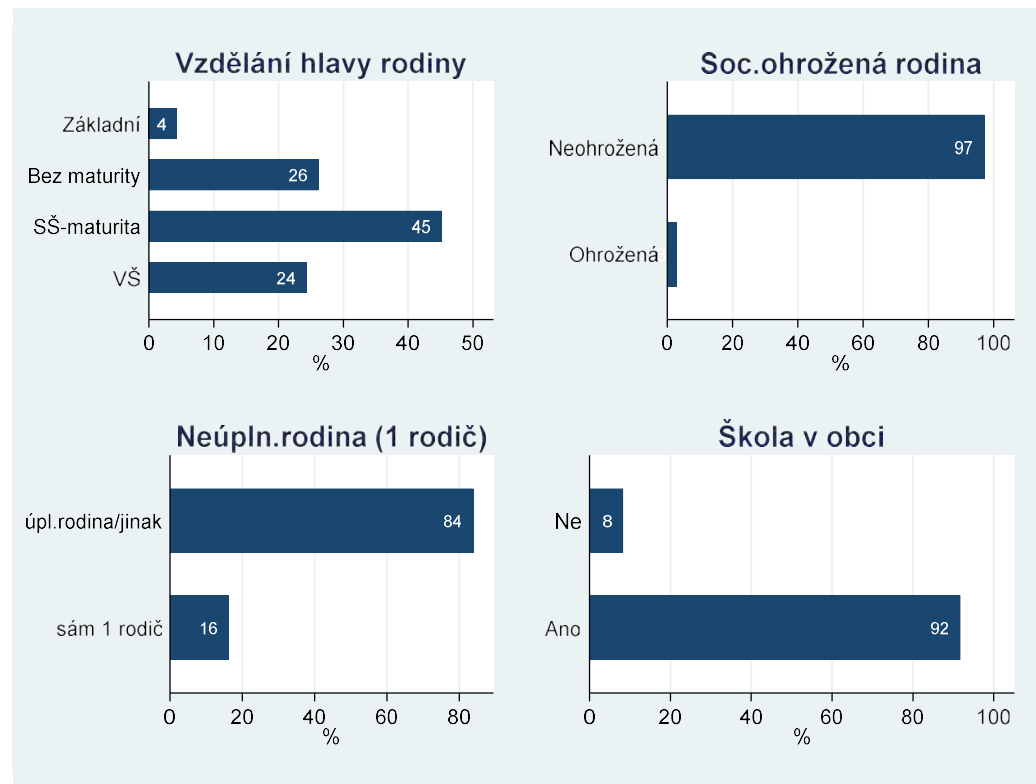
Co ovlivňuje volnočasové
orientace dětí?

Faktory potenciálně ovlivňující volnočasovou orientaci dítěte (1)

- Potenciálních vlivů na způsob trávení volného času dětí je nekonečné množství, zde uvažujeme zjednodušeně pouze:
- Demografické charakteristiky (pohlaví, věk)
- Geografické charakteristiky sídla (v místě bydliště není škola)
- Socioekonomické zázemí v rodině (vzdělání, sociálně-ekonomické vyloučení, neúplná rodina)
- Výchovné přístupy rodičů

	rho	p
Velikost obce (11k)	1.000	0.000
Kultura - VolCas	0.036	0.228
Pocitac/internet VolCas	0.004	0.889
Zábava mimo domov/kamarádi - VolCas	0.137	0.000
Organz.aktv.sport,kroužk/oddíl - VolCas	-0.029	0.331

	rho	p
Dostupnost v místě bydliště (index 10x, rodič)	1.000	.
Kultura - VolCas	-0.011	0.724
Pocitac/internet VolCas	0.069	0.021
Zábava mimo domov/kamarádi - VolCas	0.040	0.182
Organz.aktv.sport,kroužk/oddíl - VolCas	0.048	0.109

Faktory potenciálně ovlivňující volnočasovou orientaci dítěte (2): Výchovné styly rodičů

AUTORITOU–PARTNERSTVÍ (A 0.72)

- Vyslechneme názory dítěte, i když nesouhlasíme.
- Nejdříve vysvětlíme proč, když něco chceme.
- Dbáme na dobrý prospěch dítěte ve škole.
- Vymýšlíme zajímavé nápady na trávení volného času.
- Povídá si s dítětem o škole a spolužácích
- Povídá si s dítětem o jeho zájmech a zálibách

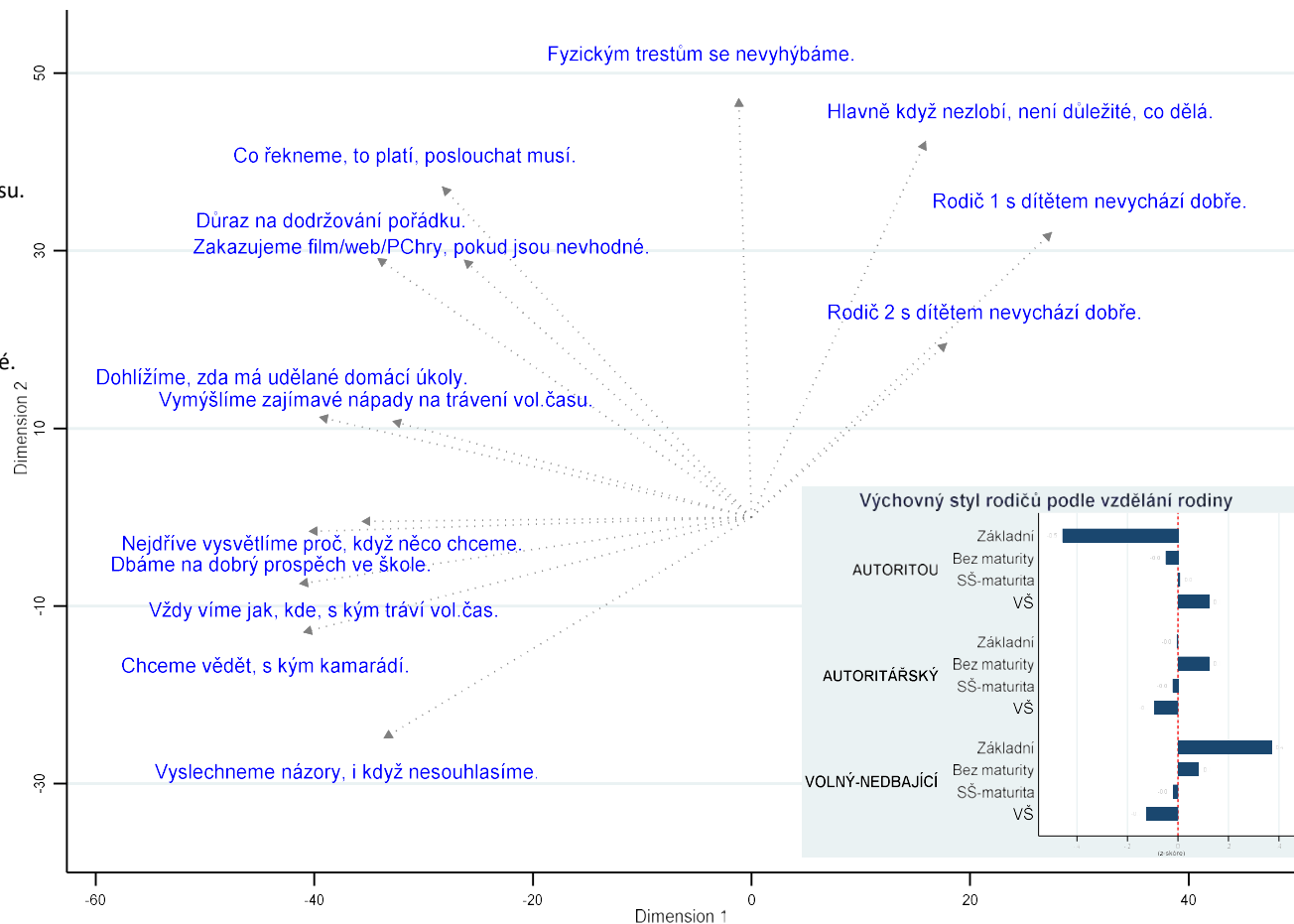
AUTORITÁŘSKÝ–KONTROLA-PŘÍSNOST (A 0.62)

- Co řekneme, platí, dítě poslouchat musí.
- Zakazujeme film/web/PC hry, pokud jsou nevhodné.
- Klademe důraz na dodržování pořádku.
- Fyzickým trestům se nevyhýbáme.
- Dohlížíme na domácí úkoly, zda je dítě udělalo.

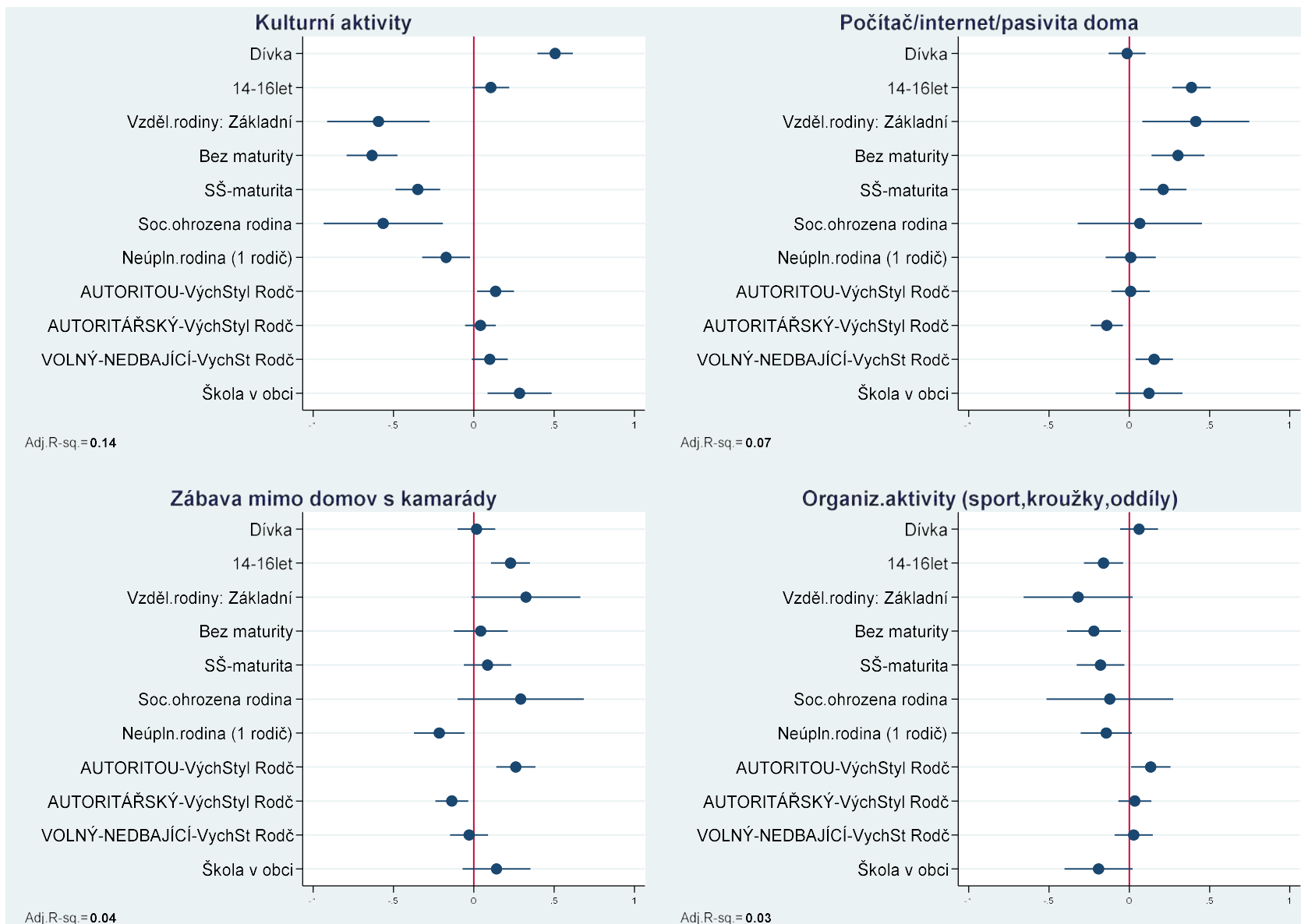
VOLNÝ–NEDBAJÍCÍ-PERMISSIVNÍ (A 0.66)

- Hlavně když nezlobí - není důležité, co dítě dělá.
- Ne–Vždy ví, jak/kde/s kým tráví volný čas. (rev)
- Ne–Chce vědět, s kým kamarádí. (rev)
- Rodič 1(resp.) - nevychází s dítětem
- Rodič 2 - nevychází s dítětem
- Partn./nevlast.rodic - nevychází s dítětem

	PARTN	PRISN
PARTN-autoritou		
PRISN-autritářský	0.384	
VOLNÝ-permisivní	-0.627	-0.252

Faktory ovlivňující trávení volného času (odhady z regresních modelů)

Volnočasové orientace - shrnutí

- Struktura trávení volného času je komplexní, lze v ní ovšem nalézt základní osu tvořenou na jedné straně „*Aktivností*“ svázanou s orientací na legitimní kulturu a „*Pasivitou*“ svázanou s konzumací digitálních médií na straně druhé. Jinou osu pak vytváří odlišnosti dané věkem dítěte a genderem.
- Struktura volnočasových aktivit dětí kopíruje až neuvěřitelně podobnou vnitřní logiku homologie sociálního pole světa dospělých.
- Identifikovat lze základní nejobecnější volnočasové orientace:
 - A) *kulturní návštěvy mimo domov a čtenářství* (vč. navštěvování bohoslužeb)
 - B) *pasivní formu trávení volného času na počítači v prostředí domova* (digitální média, hraní PC her, sociální sítě) a také nicnedělání – odpočívání
 - C) *zábava mimo domov s kamarády* (sportovní diváctví a diskotéky, chození na párty kamarádů);
 - D) *aktivity organizované ve spolcích, kroužcích/ oddílech*.
- Rozdíly ve volnočasových orientacích lze pomocí sledovaných faktorů vysvětlit jen omezeně a jen u některých (A, B).
- Především sféry A a B souvisí se společenským postavením rodiny (vzdělání rodičů, soc. exkluze) ale také (nad to) s neúplností rodiny a výchovnými přístupy rodičů.
- Očekávatelně se volnočasová orientace liší s věkem dítěte – vývojovou fází (B,C a -D).
- Poněkud překvapivě nenacházíme rozdíly v souvislosti s velikostí sídla s výjimkou A-chození za kulturou, kde je patrné geografické znevýhodnění (v místě bydliště není škola).
- Máme-li „aktivizovat“ děti trávící volný čas „pasivně“, znamená to : začít co nejdříve, aktivně zapojovat rodiče.

Výzkum sledoval i další témata

- **Volnočasová motivace dětí:** (Free Time Motivation Scale for Adolescents (FMS-A)): motivace na obecné úrovni, rozlišuje 5 dimenzí na sebedeterminačním kontinuu regulace: *amotivaci, externí, introjektovanou, identifikovanou a vnitřní.*

Amotivace: nezáměrné a neregulované chování, kdy člověk postrádá dostatek motivace pro danou činnost.

Externí motivace - řízena vnějšími faktory s cílem buď získat odměnu, nebo se vyhnout trestu.

Introjektovaná motivace: řídí se potřebou začlenit se nebo si získat oblibu, důraz je kladen na to, co by si ostatní mohli myslet.

Identifikovaná motivace: má určité prvky motivace vnitřní a účast na aktivitě je motivována tím, že samotnou aktivitu považují pro mě za cennou

Vnitřní motivace: tendence vykonávat určitou činnost pro ni samotnou, pro potěšení a uspokojení z aktivity.

	Amotivace	Externí	Introjektovaná	Identifikovaná	Vnitřní
... kdybych to nedělal(a), měl(a) bych problémy.	0,108	0,812	0,115	0,023	-0,130
... by se na mě ostatní zlobili, pokud bych to nedělal(a).	0,147	0,830	0,056	-0,016	-0,143
... to moji rodiče ode mě očekávají.	0,080	0,722	0,093	0,261	-0,044
... chci, aby si lidé mysleli, že jsem dobrý/á v tom, co dělám.	0,039	0,079	0,751	0,271	0,120
... chci zapůsobit na své kamarády.	0,035	0,444	0,695	-0,092	0,073
... chci dosáhnout nějakého úspěchu, získat odměnu, něco vyhrát.	-0,055	-0,047	0,597	0,496	-0,063
... chci věci pochopit.	-0,010	0,162	0,092	0,745	0,075
... je to pro mě důležité.	-0,097	-0,026	0,237	0,476	0,419
... se můžu naučit něco, co se mi později bude hodit.	-0,081	0,028	0,063	0,721	0,198
... mi to pomáhá stát se tím, kým chci být.	0,009	0,044	0,171	0,629	0,261
... mě to baví.	-0,043	-0,210	-0,005	0,209	0,772
... mi to dává pocit svobody.	0,115	0,012	0,353	0,226	0,434
... protože chci.	-0,085	-0,125	0,021	0,149	0,806
Nevím, proč ve svém volném čase dělám to, co dělám... ale nevdá mi to.	0,829	0,001	0,024	0,078	-0,086
Nevím, proč ve svém volném čase dělám to, co dělám... nic moc mě nebaví.	0,671	0,384	-0,035	-0,057	-0,213
Nevím, proč ve svém volném čase dělám to, co dělám... ještě jsem o tom nepřemýšlel(a).	0,742	0,115	0,051	-0,163	0,132

Extraction Method: Principal Component Analysis.
 Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.^a
 a. Rotation converged in 7 iterations.

Amotivace slabá souvislost s pasivně tráveným volným časem (korelace 0,22). Naopak slabá negativní souvislost se objevuje u ostatních činností.

Externí motivace – slabý pozitivní vztah s pasivně tráveným volným časem.

Amotivace a externí motivace souvisí negativně se spokojeností s trávením volného času (-0,22 a -0,16)

Identifikovaná motivace a zejména vnitřní motivace silně souvisí se spokojeností s trávením volného času (0,288 a 0,336).

Úroveň volnočasového prožívání

- Ve volném čase se obvykle často nudím;
- Ve volném čase dělám obvykle spoustu aktivit, i když o ně nemám zájem nebo mě nebaví.;
- Většinou se mi nelíbí to, co ve svém volném čase dělám, ale nevím, co jiného dělat;
- Raději se nepouštím do věcí, které by se mi nemusely podařit;
- Pokud mi něco nejde hned, většinou mě to odradí a vzdám to;
- Čas bych chtěl(a) využívat lépe, ale neumím si ho dobře naplánovat.

(5 bodové škála: 1–platí úplně až 5- vůbec neplatí)

MOTIVACE a úroveň volnočasového prožívání

- Amotivace silný negativní vztah (-0,38)
- Externí motivace silný negativní vztah (-0,38)
- Introjektované motivace slabý negativní vztah (-0,12).
- Identifikovaná motivace - silný pozitivní vztah (0,30) a vnitřní motivací (0,30).
- Vnitřní motivace - silný pozitivní vztah (0,30)

HI. závěry výzkumu volného času a jeho prožívání u dětí staršího školního věku (2021)

- Volný čas hraje v životě dnešních dětí významnou roli, dokumentuje to úzká souvislost mezi spokojeností s jeho trávením a celkovou spokojeností s vlastním životem.
- Děti kladou důraz na to, aby mohly ve volném čase dělat to, co sami chtějí.
- Tuto volbu však ovlivňuje celá řada faktorů, včetně osobnostních charakteristik a schopností dítěte a sociálního prostředí, ve kterém dítě žije.
- **Rodina má významný vliv rodiny na trávení a prožívání volného času dětí, přičemž důležité je nejen socioekonomické postavení rodiny, ale také uplatňované výchovné styly rodičů.** Rodina hraje zásadní roli při *volnočasové socializaci, včetně vlivu na utváření motivací a rozvoj volnočasové kompetence.*
- Pokud se však dítěti nedostává dostatečné podpory ze strany rodiny, mohou k osvojení volnočasové kompetence významně přispět pedagogové a zejména pedagogové volného času, kteří si budou jednat vědomi důležitosti výchovy k volnému času a také nabídnou dětem vhodné programy. Tyto programy by se přitom neměly zaměřovat pouze na rozšíření možného spektra volnočasových aktivit, ale hlavně na rozvoj osobnosti dětí.

- Michal Kaplánek (ed.).
Volný čas dětí staršího školního věku.
Vybrané výsledky výzkumu volného času a životního stylu dětí ve věku 11-15 let a jejich využití v pedagogice.

České Budějovice: Nakladatelství Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. 173 s. ISBN 978-80-7394-934-)
https://nju.jcu.cz/knihy/item?id_book=48.

- Výsledky z výzkumu najdete zejména v
 - Čermák, Daniel, Věra Patočková, Jiří Šafr. 2022. „Volný čas dětí na prahu třetího desetiletí 21. století.“ Pp. 74 – 103.
 - Šafr, Jiří. 2022. „Obecné volnočasové orientace - vnitřní struktura aktivit volného času dětí a její souvislosti.“ Pp. 104 - 118
 - Patočková, Věra. 2022. „Představy dětí o volném čase a jeho prožívání.“ Pp. 119 – 132.

Kompletní výsledky výzkumu najdete v „monitorovací studii“

Patočková, V., D. Čermák,
J. Šafr. 2022. „**Volný čas dětí
staršího školního věku a jeho
prožívání. Výsledky
reprezentativního výzkumu v
České republice 2021
(monitorovací
studie)**.“ Sociologický ústav AV ČR, v. v.
i., ISBN 978-80-7330-396-9.

<https://soc.cas.cz/publikace/volny-cas-deti-starsiho-skolniho-veku-jeho-prozivani-vysledky-reprezentativniho-vyzkumu-v>

- <https://sociologickevecery.fsv.cuni.cz>

zítra (5/12/24)
v Hollaru

Foto: Eva Garcetti (CC BY-NC-ND)

Omezování zodpovědnosti: temporalita a způsoby vědění v recyklaci elektroodpadu

Barbora Stehlíková (FSV UK)

Každý rok v Česku umírá pár osob ve snaze proniknout do kontejneru na elektroodpad. Veřejná diskuze zahrnuje otázku, kdo je za smrt zodpovědný, zda jedinec, nebo kolektivní systém, který stojí za podobou kontejnerů. Ačkoliv se zacházení s vyřazenými elektrospotřebiči řídí politikou rozšířené zodpovědnosti výrobce, s tím, jak do procesu zasahuje více různých aktérů, se zdají být zodpovědnosti spíše nejednoznačné. Příspěvek se zaměří na to, jak jsou zodpovědnosti v rámci recyklace elektroodpadu vyjednávány a jak jsou utvářeny jejich limity.

5. 12.

5. 12. 2024, 18:30

místnost 215, Hollar

Hollar, Fakulta sociálních věd
Smetanovo nábřeží 6, Praha 1

www.sociologickevecery.fsv.cuni.cz